ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်၊ သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ သာသနာရေးဦးစီးဌာန
အဘိဓမ္မာစာမေးပွဲဝင်ရောက်ဖြေဆိုလိုသူများနှင့် လေ့လာလိုသူများအတွက်

ဓမ္မလမ်းပြ

အဘိဓမ္မာ{ပထမဆင့်}

[စိတ်ပိုင်း]

မေးခွန်းဟောင်းနှင့် စံပြအဖြေများ

[၂၀၀၀-ခုနှစ်မှ ၂၀၂၄-ခုနှစ်ထိ]

သင်တန်းမှူး
ဓမ္မလမ်းပြ-ဦးခိုင်ထူး (မဇ္ဈိမ အာဘိဓမ္မိက ကလျာဏဉာဏဓဇ)
(လူပုဂ္ဂိုလ်များဆိုင်ရာ ဓမ္မစာပေသင်တန်းကျောင်း)

အဘိဓမ္မာ (ပထမဆင့်) စိတ်ပိုင်း

[၂၀၀၀–ခုနှစ်]

(၁) "သွားလည်း ဤစိတ်၊ စားလည်း ဤစိတ် ဟူ၍ အသုံးများလှသောစိတ်ကို ဘုံစိတ်အနေဖြင့် ခွဲခြားက ရရှိမည့် အမည်များကိုဖော်ပြ၍၊ အမှန်တရားကိုဖုံးကွယ်၍ထားတတ်သော မောဟမူစိတ်နှစ်ပါးကို လည်း တစ်ခုချင်း ရေတွက်ပြပါ။

"သွားလည်း ဤစိတ်၊ စားလည်း ဤစိတ်"ဟူ၍ အသုံးများလှသောစိတ်ကို ဘုံစိတ်(ဘူမိဘေဒ) အနေဖြင့် ခွဲခြားက ရရှိမည့် အမည်များကို ဖော်ပြရသော်–

ကာမာဝစရစိတ်	= ၅၄–ပါး
ရူပါဝစရစိတ်	= ၁၅–ပါး
အရူပါဝစရစိတ်	= ၁၂–ပါး
လောကုတ္တရာစိတ်	= ၈–ပါး (အကျဉ်း) / ၄၀–ပါး (အကျယ်)
ပေါင်း	= ၈၉–ပါး(အကျဉ်း) / ၁၂၁–ပါး (အကျယ်)

အမှန်တရားကို ဖုံးကွယ်၍ထားတတ်သော မောဟမူစိတ်နှစ်ပါးကိုလည်း တစ်ခုချင်းရေ တွက်ပြ ရသော်–

(၁) ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဝိစိကိစ္ဆာသမ္ပယုတ် မောဟမူစိတ် = ၁–ပါး

(၂) ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ် … မောဟမူစိတ် = ၁–ပါး ဖြစ်ပါသည်။

---

(၂) အသောဘနစိတ် (၃၀)တို့တွင် "အသင်္ခါရိက,သသင်္ခါရိက"ဟု သတ်မှတ်၍မရသောစိတ်တို့ကို သီသာ ရုံမျှ ဖော်ပြ၍၊ ယင်းစိတ်တို့တွင် "ကြောင်းကျိုးလွတ်စိတ်"တို့ မည်မျှ ရှိသည်ကိုလည်းရေတွက်ပြပါ။

အသောဘနစိတ် ၃၀–တို့တွင် "အသင်္ခါရိက, သသင်္ခါရိက"ဟု သတ်မှတ်၍မရသောစိတ် တို့ကို သီသာရုံမျှ ဖော်ပြရသော်–

မောဟမူစိတ်	= ၂–ပါး
အဟိတ်စိတ်	= ၁၈–ပါး တို့ဖြစ်ပါသည်။

ယင်းစိတ်တို့တွင် ""ကြောင်းကျိုးလွတ်စိတ်"တို့ကို ရေတွက်ပြရသော်–

အဟိတ်ကြိယာစိတ် ၃–ပါးဖြစ်သော–

(၁) ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်

(၂) ဥပေက္ခာသဟဂုတ် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်

(၃) သောမနဿသဟဂုတ် ဟသိတုပ္ပါဒ်စိတ် တို့ဖြစ်ပါသည်။

---

(၃) သူတစ်ပါးပစ္စည်းကို ခိုးယူခြင်း၌ အပြစ်ရှိမှန်း မသိ၍ မိမိဘာသာ ပျော်ရွှင်စွာ ခိုးမှုလွန်ကျူးသူ၏ အကုသိုလ်စိတ်ကို ပြည့်စုံတိကျစွာ ဖော်ပြ၍၊ စိတ်အကျယ် ၁၂၁–ပါးကိုလည်း ဇာတိဘေဒနည်းအရ ဝေဖန်ပြပါ။

သူတစ်ပါးပစ္စည်းကို ခိုးယူခြင်း၌ အပြစ်ရှိမှန်း မသိ၍ မိမိဘာသာ ပျော်ရွှင်စွာ ခိုးမှုလွန် ကျူးသူ၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော အကုသိုလ်စိတ်ကို ပြည့်စုံ တိကျစွာဖော်ပြရသော်–

"သောမနဿသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက လောဘမူ ပထမစိတ်ဖြစ်ပါသည်။

စိတ်အကျယ် ၁၂၁-ပါးကို ဇာတိဘေဒနည်းအရ ဝေဖန်ပြရသော်-

အကုသိုလ်စိတ်	=	၁၂-ပါး
ကုသိုလ်စိတ်	=	၃၇-ပါး
ဝိပါက်စိတ်	=	၅၂-ပါး
ကြိယာစိတ်	=	၂၀-ပါး
ပေါင်း စိတ်အကျယ်	=	၁၂၁-ပါး တို့ ဖြစ်ပါသည်။

==

[၂၀၀၁-ခုနှစ်]

(၁) **"ရင်ထဲမှာ ဒွိဟစိတ်တွေနဲ့"ဟူသောစကား၌ ဒွိဟစိတ်ဟူသည် အဘယ်စိတ်ကို ခေါ်ပါသနည်း ဖြေဆို၍၊ အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါးကိုလည်း ဝေဒနာအားဖြင့် သိသာရုံမျှ ခွဲခြားပြပါ။**

"ရင်ထဲမှာ ဒွိဟစိတ်တွေနဲ့"ဟူသောစကား၌ ဒွိဟစိတ်ဟူသည်မှာ-

"မောဟမူ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဝိစိကိစ္ဆာသမ္ပယုတ်စိတ်" ဖြစ်ပါသည်။

အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါးကိုလည်း ဝေဒနာအားဖြင့် သိသာရုံမျှ ခွဲခြားပြရသော်-

သောမနဿသဟဂုတ်စိတ်	=	၄-ပါး
ဒေါမနဿသဟဂုတ်စိတ်	=	၂-ပါး
ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ်	=	၆-ပါး
ပေါင်း အကုသိုလ်စိတ်	=	၁၂-ပါး

---

(၂) **လျှာတစ်ခုတည်း ရှိပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် "ဇိဝှါဝိညာဏ်ဒွေး"ခေါ်ရသည်ကိုဖြေဆို၍၊အဟိတ်စိတ် ၁၈-ပါးကိုလည်း ဇာတိဘေဒအားဖြင့် ဝေဖန်ပြပါ။**

လျှာတစ်ခုတည်း ရှိပါလျက် "ဇိဝှါဝိညာဏ်ဒွေး"ဟု ခေါ်ဆိုရခြင်းမှာ-

အကုသလဝိပါက် ဇိဝှါဝိညာဏ်စိတ် ၁-ပါး, ကုသလဝိပါက် ဇိဝှါဝိညာဏ်စိတ် ၁-ပါးဟူ၍ ၂-ပါးရှိသောကြောင့် ဇိဝှါဝိညာဏ်ဒွေးဟုခေါ်ရခြင်းဖြစ်ပါသည်။

အဟိတ်စိတ် (၁၈-ပါး)ကို ဇာတိဘေဒအားဖြင့် ဝေဖန်ပြရသော်-

ဝိပါက်စိတ်	=	၁၅- ပါး
ကြိယာစိတ်	=	၃- ပါး
ပေါင်း အဟိတ်စိတ်	=	၁၈- ပါး ဖြစ်ပါသည်။

---

(၃) **အိုမင်းမစွမ်းဖြစ်သော ဘိုးဘွားများ၏ ကိစ္စကြီးငယ်ကို မိမိအသိစိတ်ဖြင့် ပျော်ရွှင်စွာကူညီဆောင်ရွက် ပေးနေသော လူငယ်တစ်ဦး၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော ကုသိုလ်စိတ်ကို ပြည့်စုံတိကျစွာ ဖော်ပြ၍၊ ပထမဈာန်၌ပါဝင်သော ဈာန်အင်္ဂါ (၅)ပါးကိုလည်း ဖြေဆိုပါ။**

အိုမင်းမစွမ်းဖြစ်သော ဘိုးဘွားများ၏ ကိစ္စကြီးငယ်ကို မိမိအသိစိတ်ဖြင့် ပျော်ရွှင်စွာကူညီ ဆောင်ရွက် ပေးနေသောလူငယ်တစ်ဦး၏သန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ်နေသောကုသိုလ်စိတ်ကို ပြည့်စုံတိကျစွာ ဖော်ပြရသော်-

"သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက မဟာကုသိုလ်ပထမစိတ်ဖြစ်ပါသည်။

ပထမဈာန်၌ပါဝင်သော ဈာန်အင်္ဂါ (၅)ပါးမှာ-

ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာတရားများ ဖြစ်ပါသည်။

---

(၄) လောကုတ္တရာစိတ်အကျဉ်း ၈-ပါးမှ အကျယ်- ၄၀ ဖြစ်ပွားလာရပုံကို ဖြေဆို၍၊ စိတ်အကျယ်၁၂၁-ပါး ကိုလည်း အကြောင်းစိတ်, အကျိုးစိတ်, ကြောင်းကျိုးလွတ်စိတ်အားဖြင့် သင်္ချာမှုဖော်ပြပါ။

လောကုတ္တရာစိတ်အကျဉ်း, ၈-ပါးမှ အကျယ်-၄၀ ဖြစ်ပွားလာရပုံမှာ-

ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ တည်းဟူသော ဈာန်အင်္ဂါ ၅-ပါးရှိရာ၀ယ် လောကုတ္တရာစိတ် ၁-ပါးစီ၌ ပထမဈာန်မှ ပဉ္စမဈာန်အထိ ဈာန်အင်္ဂါယှဉ်ပုံ ၅-မျိုးပြားသဖြင့် လောကုတ္တရာ စိတ်အကျဉ်း ၈-ပါးမှ အကျယ်-၄၀ ဖြစ်ပွားလာရပါသည်။

စိတ်အကျယ် (၁၂၁)ပါးကိုလည်း အကြောင်းစိတ်, အကျိုးစိတ်, ကြောင်းကျိုးလွတ်စိတ်အားဖြင့် သင်္ချာမှု ဖော်ပြရသော်-

အကြောင်းစိတ်	=	၄၉-ပါး
အကျိုးစိတ်	=	၅၂-ပါး
ကြောင်း,ကျိုးလွတ်စိတ်	=	၂၀-ပါး
ပေါင်း စိတ်အကျယ်	=	၁၂၁-ပါး ဖြစ်ပါသည်။

[၂၀၀၂-ခုနှစ်]

(၁) "စိတ်ကောင်း၊စေတနာကောင်းထားကြစမ်းပါ"ဟုပြောဆိုတိုက်တွန်းကြရာ(က)အဘယ်စိတ်သည် စိတ်ကောင်း၊ (ခ) အဘယ်စေတနာသည် စေတနာကောင်း မည်ပါသနည်း၊ဖြေဆိုခဲ့ပါ။

"စိတ်ကောင်း၊ စေတနာကောင်း ထားကြစမ်းပါ"ဟု ပြောဆိုတိုက်တွန်းကြရာ-

(က) သောဘနစိတ် အကျဉ်း ၅၉-ပါး၊ အကျယ် ၉၁-ပါးသည် စိတ်ကောင်း ဖြစ်ပါသည်။

(ခ) သောဘနစိတ် အကျဉ်း ၅၉-ပါး၊ အကျယ် ၉၁-ပါးနှင့် ယှဉ်သော စေတနာသည် စေတနာကောင်း မည်ပါသည်။

---

(၂) "ကောင်းတာလုပ်က ကောင်းကျိုးရ ဆိုရာ ကောင်းကြောင်းတရားနှင့် ကောင်းကျိုးတရားများကို အကျဉ်း,အကျယ် နည်းနှစ်သွယ်ဖြင့် စိတ်ပိုင်းကို ရှုမြင်သုံးသပ်လျက် သင်္ချာမှုဖော်ပြပါ။

"ကောင်းတာလုပ်က ကောင်းကျိုးရ"ဆိုရာ ကောင်းကြောင်းတရား (ကုသိုလ်)နှင့် ကောင်းကျိုး တရား (ကုသလဝိပါက်)များကို အကျဉ်း, အကျယ် နည်းနှစ်သွယ်ဖြင့် စိတ်ပိုင်းကို ရှုမြင်သုံးသပ်လျက် သင်္ချာမှုဖော်ပြရသော်-

<u>**ကောင်းကြောင်းတရား**</u> (၁) မဟာကုသိုလ်စိတ် = ၈-ပါး

(၂) ရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ် = ၅-ပါး

(၃) အရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ် = ၄-ပါး

(၄) လောကုတ္တရာကုသိုလ်စိတ်(ကျဉ်း)= ၄-ပါး၊(ကျယ်) = ၂၀-ပါးအားဖြင့်

ကောင်းကြောင်း(ကုသိုလ်)တရားပေါင်း အကျဉ်း-**၂၁**၊အကျယ်-**၃၇**ပါးရှိ၏။

<u>ကောင်းကျိုးတရား</u>

(၁) အဟိတ်ကုသလဝိပါက်စိတ်	= ၈-ပါး	
(၂) မဟာဝိပါက်စိတ်	= ၈-ပါး	
(၃) ရူပါဝစရဝိပါက်စိတ်	= ၅-ပါး	
(၄) အရူပါဝစရဝိပါက်စိတ်	= ၄-ပါး	
(၅) လောကုတ္တရာကုသိုလ်စိတ်(ကျဉ်း)	= ၄-ပါး၊(ကျယ်) = ၂၀-ပါးအားဖြင့်	

ကောင်းကျိုး(ဝိပါက်)တရားပေါင်း ကျဉ်း=**၂၉**၊ အကျယ်= **၄၅**-ပါးရှိ၏။

---

(၃) **"သေရည်သောက်စား ပြုတုံပြားလည်း၊သူတစ်ပါးအား ပြစ်မှားမရှိမထိပါးဘိက ငရဲမကြီးအပြစ်မရှိ" ဟု ပြောဆိုသူ၏ စကားကို ယုံကြည်လက်ခံကာ ပျော်ပျော်ကြီး ဝိုင်းဖွဲ့၍သောက်စားနေသော သူတို့၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်သောစိတ်ကို ဖော်ပြ၍၊ ၎င်းစိတ်နှင့်အတူဖြစ်ခွင့်ရှိသော စေတသိက်တရားတို့ကိုလည်း ဖော်ပြခဲ့ပါ။**

"သေရည်သောက်စား ပြုတုံပြားလည်း၊ သူတစ်ပါးအား ပြစ်မှားမရှိ မထိပါးဘိကရဲ မကြီး အပြစ်မရှိ"ဟုပြောဆိုသူ၏စကားကိုယုံကြည်လက်ခံကာ ပျော်ပျော်ကြီးဝိုင်းဖွဲ့၍ သောက်စားနေ သော သူတို့၏သန္တာန်၌ ဖြစ်သောစိတ်မှာ-

သောမနဿသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် သသင်္ခါရိက လောဘမူ ဒုတိယစိတ်"ဖြစ်ပါသည်။

<u>၎င်းစိတ်နှင့်အတူ ဖြစ်ခွင့်ရှိသော စေတသိက်တရားများမှာ-</u>

သဗ္ဗာကုသလသာဓာရဏစေတသိက်	= ၄-ပါး
အညသမာန်းစေတသိက်	= ၁၃-ပါး
လောဘစေတသိက်	= ၁-ပါး
ဒိဋ္ဌိစေတသိက်	= ၁-ပါး
ပေါင်း	= ၁၉-ပါး ဖြစ်ခွင့်ရှိပါသည်။

[၂၀၀၃-ခုနှစ်]

(၁) **ပရမတ္ထတရား(၄)ပါးတို့တွင် စိတ်သည် အကျဉ်းအားဖြင့် ၈၉-ပါး / အကျယ်အားဖြင့်၁၂၁-ပါး ဟု လည်းကောင်း၊ သောဘနစိတ်သည် အကျဉ်းအားဖြင့် ၅၉-ပါး / အကျယ်အားဖြင့် ၉၁-ပါးဟု လည်းကောင်း ရှိရာ၊ ထို အကျဉ်းအကျယ် စိတ်တို့၏ အလယ်တည့်တည့်စိတ်ကို ထုတ်ပြ၍၊ ပရမတ္ထ တရား လေးပါးကိုလည်း ရေတွက်ပြခဲ့ပါ။**

<u>စိတ်အကျဉ်း ၈၉-ပါး၏ အလယ်တည့်တည့်စိတ်မှာ-</u>

"ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဉာဏဝိပ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက မဟာဝိပါက် သတ္တမစိတ်"ဖြစ်ပါသည်။

<u>စိတ်အကျယ် ၁၂၁-ပါး၏ အလယ်တည့်တည့်စိတ်မှာ-</u>

"ဝိစာရ၊ ပီတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ တည်းဟူသော ဈာန်အင်္ဂါ ၄-ပါးနှင့်ယှဉ်သော ရူပါဝစရ ဝိပါက်ဒုတိယ ဈာန်စိတ်" ဖြစ်ပါသည်။

<u>သောဘနစိတ်အကျဉ်း ၅၉-ပါး၏ အလယ်တည့်တည့်စိတ်မှာ-</u>

"ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ တည်းဟူသော ဈာန်အင်္ဂါ ၅-ပါးနှင့် ယှဉ်သော

ရူပါဝစရဝိပါက် ပထမဈာန်စိတ်” ဖြစ်ပါသည်။

<u>သောဘနစိတ်အကျယ် ၉၁-ပါး၏ အလယ်တည့်တည့်စိတ်မှာ-</u>

“အာကိဉ္စညာယတန အရူပါဝစရဝိပါက်စိတ်” ဖြစ်ပါသည်။

<u>ပရမတ္ထတရား လေးပါးကို ရေတွက်ပြရသော်-</u>

စိတ်	= ၈၉-ပါး / ၁၂၁-ပါး
စေတသိက်	= ၅၂-ပါး
ရုပ်	= ၂၈-ပါး
နိဗ္ဗာန်	= ၁-ပါး တို့ဖြစ်ပါသည်။

---

(၂) ဤကား ကုသိုလ်, အကုသိုလ်ဟု ခွဲခြားမသိ ဉာဏ်မရှိဘဲ ဒါနသီလ စသည်ဖြာဖြာ ကောင်းမှ ကိုသာ သောမနဿဖြင့် ပြုလုပ်လေ့ရှိသောသူ၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်သောစိတ်ကို ယှဉ်ဘက်တရားနှင့်တကွ ဖော်ပြ၍၊ ၎င်းစိတ်ကို ဝေဒနာ, ဟိတ်, ကိစ္စ, ဒွါရ, အာရုံ, ဝတ္ထုတို့ဖြင့်ခွဲခြားပြပါ။

ဤကားကုသိုလ်, အကုသိုလ်ဟု ခွဲခြားမသိဉာဏ်မရှိဘဲ ဒါ န သီလစသည်ဖြာဖြာ ကောင်းမှု ကိုသာ သောမနဿဖြင့် ပြုလုပ်လေ့ရှိသောသူ၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သောစိတ်မှာ-

“သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏဝိပ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက မဟာကုသိုလ် တတိယစိတ်”ဖြစ်ပါသည်။

<u>၎င်းစိတ်၏ယှဉ်ဘက်တရား (စေတသိက်)များမှာ-</u>

အညသမာန်းစေတသိက်	= ၁၃-ပါး
သောဘနသာဓာရဏစေတသိက်	= ၁၉-ပါး
ပေါင်း စေတသိက်	= ၃၂-ပါး ဖြစ်ပါသည်။

<u>၎င်းစိတ်၏</u>

- **ဝေဒနာ =** သောမနဿဝေဒနာ
- **ဟိတ် =** ဒွိဟိတ်
- **ကိစ္စ** = ဇောကိစ္စ
- **ဒွါရ** = ၆-ဒွါရ (မြဲ)
- **အာရုံ** = လောကီစိတ်-၈၁၊ စေတသိက်-၅၂၊ ရုပ်-၂၈၊ ပညတ် ဟု ဆိုအပ်သော အာရုံ ၆-ပါး
- **ဝတ္ထု** = ဟဒယဝတ္ထု (ရံခါ) တို့ ဖြစ်ပါသည်။

[၂၀၀၃-ခုနှစ်]

(၁) အဘိဓမ္မာဘာသာ ပထမဆင့် မေးခွန်းလွှာကို ဖတ်ရှုနေသော စာဖြေရှင် မောင်မယ်တို့၏သန္တာန်၌ ဖြစ်သောစိတ်ကို ဖော်ပြ၍၊ ထိုစိတ်ကို ဝေဒနာ, ဟိတ်, ကိစ္စ, ဒွါရ, အာရုံ ဝတ္ထုတို့ဖြင့် ဝေဖန်ပြပါ။

အဘိဓမ္မာဘာသာ ပထမဆင့် မေးခွန်းလွှာကို ဖတ်ရှုနေသော စာဖြေရှင် မောင်မယ်တို့၏သန္တာန်၌ ဖြစ်သောစိတ်မှာ-

မြင်သိစိတ်ဖြစ်သည့် “အဟိတ်ကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်” ဖြစ်ပါသည်။

<u>**ထိုစိတ်၏**</u> ဝေဒနာ = ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊
ဟိတ် = အဟိတ်၊
ကိစ္စ = ဒဿနကိစ္စ၊
ဒွါရ = စက္ခုဒွါရ (မြဲ)၊
အာရုံ = ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံ၊
ဝတ္ထု = စက္ခုဝတ္ထု တို့ဖြစ်ပါသည်။

---

(၂) "ကောင်းမှုပြုလုပ်က ကောင်းကျိုး ခံစားရ၏၊ မကောင်းမှုပြုလုပ်က မကောင်းကျိုး ခံစားရ၏" ဟူသော စကား၌ ကောင်းကျိုး, မကောင်းကျိုးဟု ခေါ်ဆိုရသောစိတ်တို့ကို သိသာရုံမျှ ဖော်ပြပါ။

"ကောင်းမှုပြုလုပ်က ကောင်းကျိုး ခံစားရ၏၊ မကောင်းမှုပြုလုပ်က မကောင်းကျိုးခံစားရ၏" ဟူသော စကား၌-

<u>**ကောင်းကျိုးဟု ခေါ်ဆိုရသောစိတ်တို့မှာ-**</u>

အဟိတ်ကုသလဝိပါက်စိတ်	= ၈-ပါး
မဟာဝိပါက်စိတ်	= ၈-ပါး
မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက်စိတ်	= ၉-ပါး
လောကုတ္တရာဝိပါက်စိတ်	= ၄-ပါး (အကျဉ်း) / ၂၀-ပါး (အကျယ်)

<u>**မကောင်းကျိုးဟု ခေါ်ဆိုရသော စိတ်မှာ-**</u>

အကုသလဝိပါက်စိတ် ၇-ပါး တို့ဖြစ်ပါသည်။

---

(၃) "စိတ်ကောင်းရှိက ချမ်းသာရ"ဟူသော စကား၌ "စိတ်ကောင်း"ဟု ခေါ်ဆိုရသောတရား တို့ကို ရေတွက်ပြ၍၊ ဘဝတစ်ခု၏ အစဆုံးနှင့် နောက်ဆုံးဖြစ်သော စိတ်တို့ကို သိသာရုံမျှဖော်ပြပါ။

"စိတ်ကောင်းရှိက ချမ်းသာရ" ဟူသော စကား၌ "စိတ်ကောင်း"ဟုခေါ်ဆိုရသောတရားတို့ကို ရေတွက်ပြရသော်-

<u>သောဘနစိတ် ၅၉ / ၉၁-ပါးဖြစ်သော-</u>

ကာမသောဘနစိတ်	= ၂၄-ပါး
ရူပါဝစရစိတ်	= ၁၅-ပါး
အရူပါဝစရစိတ်	= ၁၂-ပါး
လောကုတ္တရာစိတ်	= ၈-ပါး / ၂၀-ပါး
(ပေါင်း) သောဘနစိတ်	= ၅၉-ပါး / ၉၁-ပါး တို့ဖြစ်ပါသည်။

<u>**ဘဝတစ်ခု၏ အစဆုံးဖြစ်သောစိတ်မှာ-**</u>

ပဋိသန္ဓေစိတ် = ၁၉-ပါး ဖြစ်ပါသည်။

<u>**ဘဝတစ်ခု၏ နောက်ဆုံးဖြစ်သောစိတ်မှာ-**</u>

စုတိစိတ် = ၁၉-ပါး ဖြစ်ပါသည်။

===

[၂၀၀၅–ခုနှစ်]

(၁) စိတ် ၈၉–ပါးတို့တွင် (က) အကျဉ်း, အကျယ် ရှိသောစိတ်၊ (ခ) အကျဉ်း, အကျယ် မရှိသောစိတ်တို့ကို သိသာရုံမျှ ဖော်ပြပြီးလျှင်၊ အမှီခံနာမ်နှင့် မှီတတ်ရာနာမ်တို့ကိုလည်း ဖော်ပြခဲ့ပါ။

<u>စိတ် ၈၉–ပါးတို့တွင်–</u>

(က) အကျဉ်း, အကျယ် ရှိသောစိတ်မှာ – လောကုတ္တရာစိတ် ဖြစ်ပါသည်။

(ခ) အကျဉ်း, အကျယ် မရှိသောစိတ်မှာ – လောကီစိတ် ဖြစ်ပါသည်။

အမှီခံ နာမ် = စိတ်

မှီတတ်ရာ နာမ် = စေတသိက်တို့ဖြစ်ပါသည်။

---

(၂) "လောကီထုပ္ပတ်၊ လူတို့ဇာတ်"ဟု ဆိုရာ လောကီစိတ် မည်မျှရှိသည်ကို သချ်ာမျှဖော်ပြ၍၊ ၎င်းစိတ်တို့ကို (က) အကြောင်းစိတ်, (ခ) အကျိုးစိတ်, (ဂ) အကြောင်းအကျိုးလွတ်သောစိတ်တို့ကို ခွဲခြားပြပါ။

"လောကီထုပ္ပတ်၊ လူတို့ဇာတ်"ဟုဆိုရာ လောကီစိတ် = ၈၁–ပါး ရှိပါသည်။

၎င်းစိတ်တို့တွင်–

<u>(က) အကြောင်းစိတ်</u>	အကုသိုလ်စိတ်	= ၁၂–ပါး
	မဟာကုသိုလ်စိတ်	= ၈–ပါး
	ရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ်	= ၅–ပါး
	အရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ်	= ၄–ပါး
	အကြောင်းစိတ်ပေါင်း	= ၂၉–ပါး တို့ဖြစ်ပါသည်။
<u>(ခ) အကျိုးစိတ်</u>	အကုသလဝိပါက်စိတ်	= ၇–ပါး
	အဟိတ်ကုသလဝိပါက်စိတ်	= ၈–ပါး
	မဟာဝိပါက်စိတ်	= ၈–ပါး
	ရူပါဝစရဝိပါက်စိတ်	= ၅–ပါး
	အရူပါဝစရဝိပါက်စိတ်	= ၄–ပါး
	အကျိုးစိတ်ပေါင်း	= ၃၂–ပါး တို့ဖြစ်ပါသည်။
<u>(ဂ) ကြောင်းကျိုးလွတ်သောစိတ်</u>	အဟိတ်ကြိယာစိတ်	= ၃–ပါး
	မဟာကြိယာစိတ်	= ၈–ပါး
	ရူပါဝစရကြိယာစိတ်	= ၅–ပါး
	အရူပါဝစရကြိယာစိတ်	= ၄–ပါး
	ကြောင်းကျိုးလွတ်စိတ်ပေါင်း	= ၂၀–ပါး တို့ဖြစ်ပါသည်။

---

(၃) "အနစ်နာခံ ထိပ်မှာစံ" ဟူသော ဆိုစကားအရ အနစ်နာခံသောသူ၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သောစေတသိက ဓမ္မကိုဖော်ပြ၍၊ ယင်းနှင့် ယှဉ်သောစိတ်တို့ကို ဘူမိဘေဒအားဖြင့် ခွဲခြားဝေဖန်ပြပါ။

"အနစ်နာခံ ထိပ်မှာစံ"ဟူသော ဆိုစကားအရ အနစ်နာခံသောသူ၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော စေတသိကဓမ္မမှာ–

"အဒေါသစေတသိက်" ဖြစ်ပါသည်။

ယင်းနှင့်ယှဉ်သောစိတ်တို့ကို ဘူမိဘေဒအားဖြင့် ခွဲခြားဝေဖန်ရသော်–

ကာမာဝစရစိတ်	= ၂၄–ပါး
ရူပါဝစရစိတ်	= ၁၅–ပါး
အရူပါဝစရစိတ်	= ၁၂–ပါး
လောကုတ္တရာစိတ်	= ၈–ပါး (အကျဉ်း) / ၄၀–ပါး (အကျယ်)
ပေါင်း သောဘနစိတ်	= ၅၉–ပါး (အကျဉ်း) / ၉၁–ပါး (အကျယ်) နှင့်ယှဉ်ပါသည်။

==

[၂၀၀၆–ခုနှစ်]

(၁) "မဟာကုသလ၊ မဟဂ္ဂနှင့်၊ မဂ္ဂကုသိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်ဖိုလ်မှန်၊ ဤငါးတန်၌၊ ပဟာန်မည်ရ တဒင်္ဂ"ဟူသော လင်္ကာ၌ပါသော– (က) မဟာကုသိုလ်၊ (ခ) မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်၊(ဂ) မဂ်ကုသိုလ်၊ (ဃ) ဖိုလ်ဝိပါက်တို့၏ သရုပ်ကို သင်္ချာမျှသာ ဖော်ပြခဲ့ပါ။

"မဟာကုသလ၊ မဟဂ္ဂနှင့်၊ မဂ္ဂကုသိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်ဖိုလ်မှန်၊ ဤငါးတန်၌၊ ပဟာန်မည်ရတဒင်္ဂ" ဟူသော လင်္ကာ၌ပါသော စိတ်တို့၏သရုပ်ကို သင်္ချာမျှသာ ဖော်ပြရသော်–

(က) မဟာကုသိုလ်	= ၈–ပါး
(ခ) မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်	= ၉–ပါး
(ဂ) မဂ်ကုသိုလ်	= ၄–ပါး (ကျဉ်း) /၂၀–ပါး(ကျယ်)
(ဃ) ဖိုလ်ဝိပါက်	= ၄–ပါး (ကျဉ်း) /၂၀–ပါး(ကျယ်)တို့ ဖြစ်ပါသည်။

---

(၂) "ပရမတ်ပြန် အကြောင်သမားတို့ ထောင်လွှားကြ သူထက်ငါ"ဆိုရာပရမတ်ပြန်အကြောင်သမားများ မဖြစ်ရလေအောင် ပရမတ္ထတရားများကို ရေတွက်ပြပြီးလျှင်၊ "အချစ်အဘိဓမ္မာဆိုကြရာအချစ်သည် အဘိဓမ္မာ မည်,မမည် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါ။

"ပရမတ်ပြန် အကြောင်သမားတို့ ထောင်လွှားကြ သူထက်ငါ"ဆိုရာပရမတ်ပြန်အကြောင်သမား များ မဖြစ်ရလေအောင် ပရမတ္ထတရားများကို ရေတွက်ပြရသော်–

စိတ်	= ၈၉–ပါး (ကျဉ်း) / ၁၂၁–ပါး (ကျယ်)
စေတသိက်	= ၅၂–ပါး
ရုပ်	= ၂၈–ပါး
နိဗ္ဗာန်	= ၁–ပါး တို့ ဖြစ်ပါသည်။

"အချစ်အဘိဓမ္မာ" ဆိုကြရာ အချစ်(လောဘစေတသိက်)သည်– **အဘိဓမ္မာ** မည်ပါသည်။

အကြောင်းမှာ–

အဘိဓမ္မာဟူသည် စိတ်၊ စေတသိက်၊ ရုပ်၊ နိဗ္ဗာန်၊ ပညတ်တရားများဖြစ်၍၊ အချစ်(လောဘ စေတသိက်)သည် စေတသိက် (၅၂)ပါးတွင် ပါဝင်သောကြောင့် အဘိဓမ္မာ မည်ရခြင်းဖြစ်ပါသည်။

==

[၂၀၀၇–ခုနှစ်]

(၁) “စိတ်သာလျှင် ပဓာန၊ စိတ်သာလျှင် အဓိက´ဟု လောကလူသားတို့ ပြောဆိုနေကြရာဝင်းစိတ် ၁၂၁–ပါးတွင် ဈာန်စိတ်တို့ကို သင်္ချာမျှ ဖော်ပြ၍၊ (က) အကြောင်းစိတ်(ခ) အကျိုးစိတ်(ဂ)အကြောင်း အကျိုး နှစ်မျိုးမှ လွတ်သောစိတ်တို့ကိုလည်း သင်္ချာမျှသာဖော်ပြခဲ့ပါ။

<u>**စိတ် ၁၂၁–ပါးတွင်**</u>	**–** ဈာန်စိတ်တို့ကို သင်္ချာမျှ ဖော်ပြရသော်	= ၆၇–ပါး
	(က) အကြောင်းစိတ်	**=** ၄၉–ပါး
	(ခ) အကျိုးစိတ်	= ၅၂–ပါး
	(ဂ) အကြောင်းအကျိုး နှစ်မျိုးမှ လွတ်သောစိတ်	= ၂၀–ပါးတို့ဖြစ်သည်။

----

(၂) .... ဖိုလ်စိတ် လေးပါး ပြားရခြင်းအကြောင်းကိုလည်း ရေးခဲ့ပါ။

ဖိုလ်စိတ်လေးပါး ပြားရခြင်းအကြောင်းမှာ–

မဂ်စိတ်လေးပါး ပြားခြင်းကြောင့် မဂ်၏အကျိုးဖြစ်သော ဖိုလ်စိတ်သည်လည်းလေးပါးပြားရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

==

[၂၀၀၈–ခုနှစ်]

(၁) သမ္ပယုတ်အမျိုးအစားများကို ဖော်ပြ၍၊ အဟိတ်စိတ်တို့တွင် ယုဂဠ အတွဲစိတ်တို့ကိုလည်း ရသမျှ ဖော်ပြပါ။

<u>**သမ္ပယုတ်အမျိုးအစားများကို ဖော်ပြရသော်–**</u>

(၁) ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ်
(၂) ပဋိဃသမ္ပယုတ်စိတ်
(၃) ဝိစိကိစ္ဆာသမ္ပယုတ်စိတ်
(၄) ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ်စိတ်
(၅) ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် တို့ဖြစ်ပါသည်။

<u>**အဟိတ်စိတ်တို့တွင် ယုဂဠအတွဲစိတ်တို့ကို ရသမျှ ဖော်ပြရသော်–**</u>

(၁) စက္ခုဝိညာဏ်ဒွေ
(၂) သောတဝိညာဏ်ဒွေ
(၃) ဃာနဝိညာဏ်ဒွေ
(၄) ဇိဝှါဝိညာဏ်ဒွေ
(၅) ကာယဝိညာဏ်ဒွေ
(၆) သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းဒွေ
(၇) ဥပေက္ခာသန္တီရဏဒွေ
(၈) အာဝဇ္ဇန်းဒွေ တို့ ဖြစ်ပါသည်။

(၂) စိတ် ၈၉-ပါးတွင် (က) လောကီကုသိုလ် (ခ)လောကုတ္တရာကုသိုလ်စိတ်တို့ကို သင်္ချာမျှဖော်ပြပြီး၊ ကာမစိတ် ၅၄-ပါးကို ယောဂဘေဒအားဖြင့် ခွဲခြားဝေဖန်ပြပါ။

<u>စိတ် ၈၉-ပါးတွင်-</u>

(က) လောကီကုသိုလ်စိတ် = ၁၇-ပါး

(ခ) လောကုတ္တရာကုသိုလ်စိတ် = ၄-ပါး (အကျဉ်း)

<u>ကာမစိတ် (၅၄)ပါးကို ယောဂဘေဒအားဖြင့် ခွဲခြားဝေဖန်ပြရသော်-</u>

သမ္ပယုတ်စိတ်	= ၂၀-ပါး
ဝိပ္ပယုတ်စိတ်	= ၁၆-ပါး
သမ္ပယုတ်-ဝိပ္ပယုတ်မဟုတ်သောစိတ်	= ၁၈-ပါး
ပေါင်း ကာမစိတ်	= ၅၄-ပါး ဖြစ်ပါသည်။

---

(၃) "မဖောက်မပြန် မှန်ကန်တည့်မတ်ဟူသည်နှင့်အညီ မဖောက်မပြန်သောနာမ်တရားများကို ဖော်ပြ၍၊ "လောကဓာတ်ခံ"ဟု ဆိုကြရာ ဓာတ်လေးမျိုးကိုလည်း ထုတ်ပြပါ။

မဖောက်မပြန်သော နာမ်တရားများမှာ- စိတ်၊ စေတသိက်၊ နိဗ္ဗာန်တို့ ဖြစ်ပါသည်။ လောကဓာတ်ခံ"အရ ဓာတ်လေးမျိုးမှာ-

(၁) အကုသိုလ်ဓာတ်၊

(၂) ကုသိုလ်ဓာတ်၊

(၃) ဝိပါက်ဓာတ်

(၄) ကြိယာဓာတ် တို့ ဖြစ်ပါသည်။

[၂၀၀၉-ခုနှစ်]

(၁) လောကီဘုံသား လူအများသန္တာန်၌ဖြစ်သော အကျိုးဝိပါက်စိတ်ကို သင်္ချာမျှ ဖော်ပြ၍၊ကာမဘုံ၌ဖြစ်သော စိတ်တို့ကိုလည်း အကျဉ်းချုပ် ရေတွက်ပြခဲ့ပါ။

လောကီဘုံသား လူအများသန္တာန်၌ဖြစ်သော အကျိုးဝိပါက်စိတ်ပေါင်း **၃၂-ပါး** ဖြစ်ပါသည်။

<u>ကာမဘုံ၌ဖြစ်သော စိတ်တို့ကို အကျဉ်းချုပ် ရေတွက်ပြရသော်-</u>

အသောဘနစိတ်	= ၃၀-ပါး
ကာမသောဘနစိတ်	= ၂၄-ပါး
ပေါင်း ကာမစိတ်	= ၅၄-ပါး ဖြစ်ပါသည်။

---

(၂) "အိပ်ပျော်ရာမှ နိုးခိုက် မျက်စိဖွင့်၍ ကြည့်လိုက်ပါ"ဟူသော စကားတို့တွင် ပါဝင်သော(က) အိပ်ပျော်ခြင်းနှင့်တူသောစိတ် (ခ) နိုးလာခြင်းနှင့်တူသော စိတ် (ဂ) မြင်သိစိတ်တို့၏နာမည်တို့ကို ရေးသားပြပါ။

"အိပ်ပျော်ရာမှ နိုးခိုက် မျက်စိဖွင့်၍ ကြည့်လိုက်ပါ"ဟူသော စကားတို့တွင် ပါဝင်သော-

(က) အိပ်ပျော်ခြင်းနှင့်တူသောစိတ် = ဘဝင်စိတ်

(ခ) နိုးလာခြင်းနှင့်တူသော စိတ် = အာဝဇ္ဇန်းစိတ်

(ဂ) မြင်သိစိတ် = စက္ခုဝိညာဏ်စိတ် တို့ဖြစ်ကြပါသည်။

[၂၀၁၀-ခုနှစ်]

(၁) စိတ်သာရှင်စော ဘုရားဟောဟူရာ၌ ယင်းစိတ်တို့တွင် ကာမာဝစရစိတ် ၅၄-ပါးကို ဇာတိဘေဒ အားဖြင့် ခွဲခြားပြ၍၊ ဇောအမည် မရရှာသော ကြိယာစိတ်တို့ကိုလည်း ဖော်ပြပါ။

ကာမာဝစရစိတ် ၅၄-ပါးကို ဇာတိဘေဒအားဖြင့် ခွဲခြားပြရသော်-

အကုသိုလ်စိတ် = ၁၂-ပါး
ကုသိုလ်စိတ် = ၈-ပါး
ဝိပါက်စိတ် = ၂၃-ပါး
ကြိယာစိတ် = ၁၁-ပါး
ပေါင်း- ကာမာဝစရစိတ် = ၅၄-ပါး

ဇောအမည် မရရှာသော ကြိယာစိတ်တို့ကို ဖော်ပြရသော်-

အဟိတ်ကြိယာ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ် = ၁-ပါး
အဟိတ်ကြိယာ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ် = ၁-ပါး
ပေါင်း- ဇောအမည် မရရှာသော ကြိယာစိတ် = ၂-ပါး ဖြစ်ပါသည်။

---

(၂) ဈာန်အင်္ဂါ ငါးပါးစုံရှိသော မဟဂ္ဂုတ်စိတ်တို့ကို ဖော်ပြ၍၊ ပဉ္စမဈာန်စိတ်၏ အင်္ဂါနှစ်ပါးနှင့်ကုသိုလ်၊ ဝိပါက်သာရှိ၍ ကြိယာမရှိသော စိတ်ကိုလည်း ဖော်ပြပါ။

- ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာတည်းဟူသော ဈာန်အင်္ဂါ ၅-ပါးနှင့်တကွဖြစ်သော ရူပါဝစရကုသိုလ် ပထမဈာန်စိတ် = ၁-ပါး
- ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာတည်းဟူသော ဈာန်အင်္ဂါ ၅-ပါးနှင့်တကွဖြစ်သော ရူပါဝစရဝိပါက် ပထမဈာန်စိတ် = ၁-ပါး
- ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာတည်းဟူသော ဈာန်အင်္ဂါ ၅-ပါးနှင့်တကွဖြစ်သော ရူပါဝစရကြိယာ ပထမဈာန်စိတ် = ၁-ပါး

ပေါင်း- ဈာန်အင်္ဂါ ငါးပါးစုံရှိသော မဟဂ္ဂုတ် ပထမဈာန်စိတ် = ၃-ပါး

<u>ပဉ္စမဈာန်စိတ်၏ အင်္ဂါနှစ်ပါးမှာ-</u>

(၁) ဥပေက္ခာ
(၂) ဧကဂ္ဂတာ တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။

ကုသိုလ်၊ ဝိပါက်သာရှိ၍ ကြိယာမရှိသော စိတ်ကို ဖော်ပြရသော်-

လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ပါး(ကျဉ်း) / ၄၀-ပါး (ကျယ်)တို့ဖြစ်ပါသည်။

---

(၃) အကြောင်းအကျိုးကိုကြည့်ပြီးအကောင်းအဆိုးကိုသိနိုင်ရာ စိတ်အကျယ်(၁၂၁)ပါးတို့တွင်အကြောင်း၊ အကျိုးဖြစ်သောစိတ်တို့ကို သင်္ချာမျှ ပြဆို၍၊ ဝိပါက်ဖြစ်ပါလျက် ဇောအမည်ရသော စိတ်တို့ကိုလည်း ညွှန်ပြပါ။

စိတ်အကျယ် ၁၂၁-ပါးတို့တွင် အကြောင်းအကျိုး ဖြစ်သောစိတ်တို့ကို သင်္ချာမျှ ဖော်ပြရသော်-

(အကုသိုလ်+ကုသိုလ်) အကြောင်းစိတ် = ၄၉-ပါး
အကျိုးစိတ် = ၅၂-ပါး တို့ဖြစ်ကြပါသည်။

ဝိပါက်ဖြစ်ပါလျက် ဇောအမည်ရသော စိတ်တို့ကို ညွှန်ပြရသော်–

လောကုတ္တရာဝိပါက်စိတ် =၄–ပါး/၂၀–ပါး ဖြစ်ပါသည်။

==

[၂၀၁၁–ခုနှစ်]

(၁) သုံးလူထွဋ်ထား ရှင်တော်ဘုရားအား ကျမ်းဦးအစ၌ အတုယှဉ်စရာ ရှိခိုးသွားသော ကျမ်းဆရာ၏ ရည်ရွယ်ချက်ကို ရေးပြ၍၊ မတင့်တယ်သော်လည်း အကုသိုလ်မဟုတ်သော စိတ်သရုပ်ကိုလည်း ဖော်ထုတ်ပြပါ။

သုံးလူထွဋ်ထား ရှင်တော်ဘုရားအား ကျမ်းဦးအစ၌ အတုယှဉ်စရာ ရှိခိုးသွားသောကျမ်းဆရာ၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ–

အန္တရာယ်ကင်းရှင်းစေရန်နှင့် မိမိရေးသားမည့် ကျမ်းစာအဆုံးတိုင် ပြီးမြောက်အောင်မြင်စွာ ရေးသားစီရင်နိုင်ရေးအတွက် ဖြစ်ပါသည်။

<u>မတင့်တယ်သော်လည်း အကုသိုလ်မဟုတ်သောစိတ်မှာ–</u>

အကုသလဝိပါက်စိတ်	=	၇–ပါး
အဟိတ်ကုသလဝိပါက်စိတ်	=	၈–ပါး
အဟိတ်ကြိယာစိတ်	=	၃–ပါး
ပေါင်း– အဟိတ်စိတ်	=	၁၈–ပါး ဖြစ်ပါသည်။

----

(၂) မျက်စိနှစ်လုံးရှိသောကြောင့် "စက္ခုဝိညာဉ်ဒွေ"ဟု ပြောဆိုသောစကားသည် အဘိဓမ္မာအမြင်အရ လက်ခံနိုင်ဖွယ် ရှိ/မရှိ သရုပ်ကိုးကား ဖြေရှင်းပြ၍၊ ကာမသောဘနစိတ် ၂၄–ပါးကိုလည်း ဝေဒနာ, ဉာဏ်, သင်္ခါရတို့ဖြင့် မြောက်ပွားပြပါ။

မျက်စိနှစ်လုံး ရှိသောကြောင့် "စက္ခုဝိညာဉ်ဒွေ"ဟု ပြောဆိုသောစကားသည်အဘိဓမ္မာအမြင် အရ လက်ခံနိုင်ဖွယ် မရှိပါ။ အကြောင်းမှာ–

- အကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် စက္ခုဝိညာဏ်စိတ် = ၁–ပါး
- အဟိတ်ကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် စက္ခုဝိညာဏ်စိတ် = ၁–ပါး ဟူ၍ စက္ခုဝိညာဏ်စိတ် နှစ်မျိုးရှိသောကြောင့် <u>စက္ခုဝိညာဉ်ဒွေ</u>ဟု ဆိုရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

<u>ကာမသောဘနစိတ် ၂၄–ပါးကို ဝေဒနာ၊ ဉာဏ်၊ သင်္ခါရတို့ဖြင့် မြောက်ပွားပုံ–</u>

(၁) မဟာကုသိုလ်၊ မဟာဝိပါက်၊ မဟာကြိယာ ၃–ပါးသည် သောမနဿ–ဥပေက္ခာ အားဖြင့် နှစ်ပါးစီ ပြားသောကြောင့် ထိုကုသိုလ်၊ ဝိပါက်၊ ကြိယာ ၃–ပါးကိုတည်၍ ၂–ဖြင့် မြောက်လျှင် (၃ × ၂)= ၆–ပါး ဖြစ်၏။

(၂) ထိုတွင် တစ်ပါးပါး၌ ဉာဏသမ္ပယုတ်၊ ဉာဏဝိပ္ပယုတ်အားဖြင့် ၂–ပါးစီ ပြားပြန်သောကြောင့် ၂–ဖြင့် ထပ်၍မြောက်လျှင် (၆ × ၂) = ၁၂–ပါး ဖြစ်၏။

(၃) ထိုတွင် တစ်ပါးပါး၌ အသင်္ခါရိက၊ သသင်္ခါရိကအားဖြင့် ၂–ပါးစီ ပြားပြန်သောကြောင့် ၂–ဖြင့် ထပ်၍မြောက်လျှင် (၁၂ × ၂) = ၂၄–ပါး ပင်ဖြစ်ပါသည်။

----

(၃) အာရုံကို သိခြင်းလက္ခဏာအားဖြင့် တစ်ပါးတည်းသောစိတ်သည် "ဇာတ်ဆရာ အလိုကျ အားဖြင့် ဘယ်နှစ်ခုမျှ ဖြစ်ပေါ်လာရသည်ကို စိတ်အကျဉ်းမျှဖြင့် ဖြေရှင်းပြပါ။

အာရုံကို သိခြင်းလက္ခဏာအားဖြင့် ... တစ်ပါးတည်းသောစိတ်သည်– ဇာတ်ဆရာ အလိုကျအားဖြင့် <u>လေးမျိုးဖြစ်ပေါ်လာရပါသည်</u>။ ၎င်းတို့မှာ–

အကုသိုလ်ဇာတ်	=	အကုသိုလ်စိတ် **၁၂**–ပါး
ကုသိုလ်ဇာတ်	=	ကုသိုလ်စိတ် (အကျဉ်း) **၂၁**–ပါး၊(အကျယ်) **၃၇**
ဝိပါက်ဇာတ်	=	ဝိပါက်စိတ် (အကျဉ်း) **၃၆**–ပါး(အကျယ်) **၅၂**
ကြိယာဇာတ်	=	ကြိယာစိတ် **၂၀**–ပါး တို့ဖြစ်ပါသည်။

==

[၂၀၁၂–ခုနှစ်]

(၁) "ကောင်းဆိုးနှစ်တန် လောကဓံ"ဟူသောစကား၌ ကောင်းသောသုခနှင့် ဆိုးသောဒုက္ခတို့သည် မည်သည့်ပရမတ်တရားအစုတွင် ပါဝင်သည်ကို အကျိုးပေး ကွာခြားပုံနည်းအားဖြင့် ဖော်ပြ၍၊ သမ္ပယုတ်အမျိုးအစားကိုလည်း အရေအတွက်နှင့်တကွ ဖော်ပြပါ။

ကောင်းသောသုခနှင့် ဆိုးသောဒုက္ခတို့သည် မည်သည့်ပရမတ်တရားအစုတွင် ပါဝင်သည်ကို အကျိုးပေး ကွာခြားပုံနည်းအားဖြင့် ဖော်ပြရသော်–

<u>ကောင်းသော သုခသည်</u> = အဟိတ်ကုသလဝိပါက် သုခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဏ်စိတ်တွင် ပါ ဝင်၍၊

<u>ဆိုးသော ဒုက္ခသည်</u> = အကုသလဝိပါက် ဒုက္ခသဟဂုတ်ကာယဝိညာဏ်စိတ်တွင် ပါဝင်ပါသည်။

သမ္ပယုတ်အမျိုးအစားများကို အရေအတွက်နှင့်တကွ ဖော်ပြရသော်–

ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်	=	၄–ပါး
ပဋိဃသမ္ပယုတ်	=	၂–ပါး
ဝိစိကိစ္ဆာသမ္ပယုတ်	=	၁–ပါး
ဥဒ္ဒစ္စသမ္ပယုတ်	=	၁–ပါး
ဉာဏသမ္ပယုတ်	=	၁၂–ပါး တို့ဖြစ်ကြပါသည်။

----

(၁) အလယ်အလတ် စိတ်ဓာတ်ခေါ်ပြား ဈာန်ငါးပါးတွင် တရားအများဆုံးဖြစ်သော ဈာန်စိတ်ကို အကျဉ်းမျှ ရေတွက်ပြ၍ အရေအတွက်များရခြင်း၏ အကြောင်းကိုလည်း ရေးသားပြပါ။

ဈာန်ငါးပါးတွင် တရားအများဆုံးဖြစ်သော ဈာန်စိတ်မှာ– ပဌမဈာန်စိတ် ဖြစ်ပါသည်။

<u>ထိုပဌမဈာန်စိတ်ကို အကျဉ်းမျှ ရေတွက်ပြရသော်–</u>

ရူပါဝစရ ပဌမဈာန်စိတ်	=	၃–ပါး
အရူပါဝစရ ပဌမဈာန်စိတ်	=	၁၂–ပါး
ပေါင်း	=	၁၅–ပါး ဖြစ်ပါသည်။

<u>**ထိုသို့ အရေအတွက် များရခြင်းအကြောင်းမှာ–**</u>

ပဉ္စမဈာန်စိတ်တို့သည် ဥပေက္ခာ, ဧကဂ္ဂတာဟူသော ဈာန်အင်္ဂါ ၂–ပါးရှိကြသည်၊ အရူပဈာန်စိတ်တို့သည်လည်း ဥပေက္ခာ, ဧကဂ္ဂတာဟူသောဈာန်အင်္ဂါ ၂–ပါးသာ ရှိသဖြင့် ပဉ္စမဈာန်စိတ်၌ အကျုံးဝင်ကြပါ၍ ပဉ္စမဈာန်စိတ်၌ အရေအတွက်များရခြင်းဖြစ်ပါသည်

---

(၃) အကြောင်းအကျိုး ဤနှစ်မျိုးတွင် အကျိုးမဖက် အကြောင်းသက်သက်ဖြစ်သော စိတ်တို့ကိုအကျယ်နည်းအားဖြင့် ဝေဖန်ပြ၍၊ လောကမှ လွတ်မြောက်သော လောကုတ္တရာစိတ်ကိုလည်း ဖြစ်ရာဘုံအားဖြင့် တိကျစွာ ဖြေပြပါ။

အကျိုးမဖက် အကြောင်းသက်သက် ဖြစ်သောစိတ်တို့ကို အကျယ်နည်းအားဖြင့်ဝေဖန်ပြရသော်–

(မကောင်းသော အကြောင်း) အကုသိုလ်စိတ် = ၁၂–ပါး နှင့်

(ကောင်းသော အကြောင်း) ကုသိုလ်စိတ်အကျယ် = ၃၇–ပါး တို့ဖြစ်ပါသည်။

လောကမှ လွတ်မြောက်သော လောကုတ္တရာစိတ်၏ ဖြစ်ရာဘုံမှာ–

ကာမ, ရူပ, အရူပတဏှာ ဟူသော (၃)ပါးသောတဏှာတို့ဖြင့် သတ်မှတ်ပိုင်းခြားအပ်သည် မဟုတ်သော **အဝတ္တုဘုံ** သာဖြစ်ပါသည်။

[၂၀၁၃–ခုနှစ်]

(၁) "အရင်းစစ်သော် အမြစ်မြေက"ဟု ဆိုရလောက်အောင် တောတောင်, ရေမြေ သတ္တဝါအထွေထွေ ကွဲပြားနေသော်လည်း အရင်းစစ်က မည်သည့်ပရမတ်တရားတို့ကိုသာ ရရှိပါသနည်း ဖြေဆို၍၊ မတင့်တယ်သော်လည်း အကုသိုလ်မဟုတ်သော စိတ်အမျိုးအစားကိုလည်း သဘောတူရာ ပေါင်းစပ်၍ ရေတွက်ပြပါ။

"အရင်းစစ်သော် အမြစ်မြေက"ဟု ဆိုရလောက်အောင် တောတောင်, ရေမြေ,သတ္တဝါ အထွေထွေ ကွဲပြားနေသော်လည်း 'လိုရင်းအချုပ် စစ်၍ထုတ်လျှင်–

စိတ်၊ စေတသိက်၊ ရုပ်၊ နိဗ္ဗာန် ဟူသော ပရမတ္ထတရား (၄)ပါးတို့ကိုသာ ရရှိပါသည်။

မတင့်တယ်သော်လည်း အကုသိုလ်မဟုတ်သော စိတ်အမျိုးအစားကို သဘောတူရာ ပေါင်းစပ်၍ ရေတွက်ပြရသော်–

အကုသလ ဝိပါက်စိတ်	= ၇–ပါး
အဟိတ်ကုသလဝိပါက်စိတ်	= ၈–ပါး
အဟိတ် ကြိယာစိတ်	= ၃–ပါး
ပေါင်း– အဟိတ်စိတ်	= ၁၈–ပါး

---

(၃) "အာရုံပွား၍ စိတ်များသည်"ဟူသောအဆိုသည် အရူပစိတ်သဘောအရ လက်ခံနိုင်ဖွယ်ရှိမရှိ စိစစ်ဝေဖန်ပြ၍၊ အကျဉ်းကို အကျယ်ချဲ့ ပိုထွက်မလာသောစိတ်တို့ကိုလည်း အဘိဓမ္မာသရုပ်ဖြင့် အဖြေထုတ်ပြပါ။

"အာရုံပွား၍ စိတ်များသည်"ဟူသောအဆိုသည် အရူပစိတ်သဘောအရ လက်ခံနိုင်ဖွယ် ရှိပါသည်။

<u>**စိစစ်ဝေဖန်ပြရသော်- အရူပစိတ်တို့သည်**</u>

(၁) ကောင်းကင်ပညတ်ကို အာရုံပြုသော - အာကာသာနဉ္စာယတနစိတ်၊

(၂) ပထမ အရူပစိတ်ဖြစ်သော (အာကာသာနဉ္စာယတနစိတ်) ကို အာရုံပြုသော - ဝိညာဏဉ္စာယတနစိတ်၊

(၃) ပထမ အရူပစိတ်၏ မရှိခြင်း (နတ္ထိဘာဝပညတ်)ကို အာရုံပြုသော - အာကိဉ္စညာယတနစိတ်၊

(၄) တတိယ အရူပစိတ်ဖြစ်သော (အာကိဉ္စညာယတနစိတ်)ကို အာရုံပြုရသော - နေဝသညာနာသညာယတန စိတ် ဟူ၍ အာရုံ (၄)မျိုး ပြားသောကြောင့်ထိုအာရုံ(၄)ပါးကို အာရုံပြုသော အရူပဈာန်စိတ် သည် လည်း (၄)မျိုးပြားရပါသည်။

ထို အရူပဈာန်စိတ် (၄)မျိုးကို ကုသိုလ်၊ ဝိပါက်၊ ကြိယာ (၃)မျိုးဖြင့်တစ်ဖန် မြှောက်ပွားလျှင် အရူပစိတ် (၁၂)ပါးဟူ၍ ဖြစ်လာသောကြောင့် အာရုံပွား၍စိတ်များသည်ဟူသော အဆိုသည် အရူပစိတ်သဘောအရ လက်ခံနိုင်ဖွယ် ရှိပါသည်။

<u>**အကျဉ်းကို အကျယ်ချဲ့ ပိုထွက်မလာသောစိတ်တို့မှာ-**</u>

အကျဉ်း-အကျယ် ကွဲပြားမှု လုံးဝမရှိသော-

ဇာတိဘေဒစိတ် = အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါး၊ ကြိယာစိတ် ၂၀-ပါး

ဘူမိဘေဒစိတ် = လောကီစိတ် ၈၁-ပါး

[၂၀၁၄-ခုနှစ်]

(၁) မေခ မလိခမြစ်နှစ်ဖြာ၏ ပေါင်းဆုံမှုကြောင့် ဧရာဝတီ ဖြစ်ပေါ်လာသကဲ့သို့ ယုံမှားမှုစိတ်(ဝိစိကိစ္ဆာ) နှင့် ပျံ့လွင့်မှုစိတ် (ဥဒ္ဓစ္စ)နှစ်ခု ပေါင်းမိသောအခါ ဖြစ်လာသည့် စိတ်အမည်နှင့်၎င်းစိတ်၏ ခံစားမှု ဝေဒနာအမည်တို့ကို ဖြေဆိုပြပါ။

ယုံမှားမှု (ဝိစိကိစ္ဆာ)နှင့်ပျံ့လွင့်မှုစိတ် (ဥဒ္ဓစ္စ)နှစ်ခု ပေါင်းမိသောအခါ ဖြစ်လာသည့်စိတ်အမည်မှာ-

(၁) ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဝိစိကိစ္ဆာသမ္ပယုတ်

(၂) ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ်-ဟူသော မောဟမူစိတ် ၂-ပါး ဖြစ်ပါသည်။

<u>၎င်းစိတ်နှစ်ပါး၏ ခံစားမှုဝေဒနာအမည်မှာ</u> - ဥပေက္ခာဝေဒနာ ဖြစ်ပါသည်။

---

(၂) ကုသိုလ်၊ ဝိပါက်၊ ကြိယာ တူညီသော်လည်း ခံစားမှုဝေဒနာ၊ ထက်မြက်မှုဉာဏ်ပညာ၊ တိုက်တွန်းမှုသင်္ခါရ စသည်တို့ ကွဲပြားမှုကြောင့် တိုးပွားလာသော စိတ်သရုပ်ကို ဖော်ပြ၍ ချမ်းသာမှုသုခနှင့် နှစ်သက်မှုပီတိ နှစ်မျိုးစုံ ရရှိနိုင်သော ဈာန်အမျိုးအစားတို့ကိုလည်း ဖြေဆိုပြပါ။

ကုသိုလ်၊ ဝိပါက်၊ ကြိယာ တူညီသော်လည်း ခံစားမှုဝေဒနာ၊ ထက်မြက်မှုဉာဏ်ပညာ၊ တိုက်တွန်းမှုသင်္ခါရ စသည်တို့ ကွဲပြားမှုကြောင့် တိုးပွားလာသော စိတ်သရုပ်မှာ-

[၂၀၁၁-ခုနှစ်၊ နံပါတ် ၂-အဖြေ၌ ကြည့်ပါ။]

<u>ချမ်းသာမှုသုခ နှင့် နှစ်သက်မှုပီတိ နှစ်မျိုးစုံ ရရှိနိုင်သော ဈာန်အမျိုးအစားတို့မှာ-</u>

ဈာန်စိတ် ၆၇-ပါးမှာ-

ပထမဈာန်စိတ်	= ၁၁-ပါး	
ဒုတိယဈာန်စိတ်	= ၁၁-ပါး	
တတိယဈာန်စိတ်	= ၁၁-ပါး	တို့ဖြစ်ကြပါသည်။

---

(၃) အောက်ပါစိတ်တို့ကို ခွဲခြားဖြေဆိုပြပါ။

(က) ပထမစိတ်ကို အာရုံပြုသော ဒုတိယစိတ်၊

(ခ) တတိယစိတ်ကို အာရုံပြုသော စတုတ္ထစိတ်၊

(ဂ) ဌာနဘုံ, အဝတ္ထာဘုံ နှစ်မျိုးနှစ်စားတို့တွင် အဝတ္ထာဘုံ တစ်မျိုးသာ ရကောင်းသောစိတ်၊

(က) ဝိညာဏဉ္စာယတနစိတ်	= ၃-ပါး
(ခ) နေဝသညာနာသညာယတနစိတ်	= ၃-ပါး
(ဂ) လောကုတ္တရာစိတ်	= (ကျဉ်း)၈-ပါး၊ (ကျယ်) ၄၀-ပါး

===

[၂၀၁၅-ခုနှစ်]

(၁) ပြောင်းလဲမှု မရှိသော ပရမတ်တရားများကို အရေအတွက်များနှင့်အတူ ဖော်ပြ၍ ပါပအမည်ရသော စိတ်ကိုလည်း တိုက်တွန်းမှု/ မတိုက်တွန်းမှု စသည့်သရုပ်များဖြင့် ဖော်ထုတ်ပြခဲ့ပါ။

ပြောင်းလဲမှုမရှိသော ပရမတ်တရားများကို အရေအတွက်များနှင့်အတူ ဖော်ပြ ရသော်-

စိတ်	= ၈၉-ပါး(အကျဉ်း) / ၁၂၁-ပါး(အကျယ်)
စေတသိက်	= ၅၂-ပါး
ရုပ်	= ၂၈-ပါး
နိဗ္ဗာန်	= ၁-ပါး

ပါ ပ-အမည်ရသော အကုသိုလ်စိတ် (၁၂)ပါးကို တိုက်တွန်းမှု -မတိုက်တွန်းမှုစသည့် သရုပ်အားဖြင့် ဖော်ထုတ်ပြရသော်-

တိုက်တွန်းမှုနှင့်တကွ ဖြစ်သော သ-သင်္ခါရိကစိတ်	= ၅-ပါး
တိုက်တွန်းမှုမပါဘဲ ဖြစ်သော အ-သင်္ခါရိကစိတ်	= ၅-ပါး
နှစ်မျိုးလုံး မဟုတ်သော သင်္ခါရဝိမုတ်စိတ်	= ၂-ပါး
ပေါင်း အကုသိုလ်စိတ်	= ၁၂-ပါး တို့ဖြစ်ပါသည်။

---

(၃) တရားစခန်းဝယ် ဝက်သားတုံးကြီးကို အငမ်းမရစားသော ယောဂီနှင့် တရားမှတ်၍ စားသော ယောဂီတို့ သန္တာန်၌ဖြစ်သော စိတ်တို့ကို ဖော်ထုတ်၍၊ ခံစားမှုအားဖြင့် ကွဲပြားမှု ရှိ/မရှိကိုလည်းအကြောင်းပြဖြေဆိုခဲ့ပါ။

တရားစခန်းဝယ် ဝက်သားတုံးကြီးကို အငမ်းမရစားသောယောဂီနှင့် တရားမှတ်၍စားသော ယောဂီတို့ သန္တာန် ၌ ဖြစ်သော စိတ်တို့မှာ -

အဟိတ်ကုသလဝိပါက် ဇိဝှါဝိညာဏ် စိတ်ချည်းသာဖြစ်ပါသည်။

ခံစားမှုအားဖြင့် ကွဲပြားမှု မရှိပါ၊ အကြောင်းမှာ–

ယောဂီနှစ်ဦးလုံး၏ ဇိဝှါဝိညာဏ် (စားသိစိတ်)တို့သည် ဝက်သားတည်းဟူသော ဣဋ္ဌာအာရုံ၌သာဖြစ်ကြ၍ ဥပေက္ခာ -သဟဂုတ်၊ အဟိတ်ကုသလဝိပါက်၊ ဇိဝှာဝိညာဏ်စိတ်ချည်းသာ ဖြစ်ကြသည်။

ထိုသို့ ဥပေက္ခာဝေဒနာ ဖြစ်ချင်းတူ၍ ဝေဒနာ ကွဲပြားမှုမရှိပါ။

---

(၃) ဈာန်ဝင်စားသည်ဟု ဆိုနေကြရာ၌ ဈာန်စိတ်ပေါင်း မည်မျှရှိသည်ကို လောကီ–လောကုတ္တရာ အမြင်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဈာန်အပြားအားဖြင့်လည်းကောင်း ရှင်းလင်းစွာ ကောက်ပြခဲ့ပါ။

ဈာန်စိတ်များကို လောကီ–လောကုတ္တရာ အမြင်အားဖြင့် ကောက်ပြရသော်–

လောကီဈာန်စိတ်	=	၂၇–ပါး
လောကုတ္တရာဈာန်စိတ်	=	၄၀–ပါး
ပေါင်း ဈာန်စိတ်	=	၆၇–ပါး ဖြစ်ပါသည်။

ထိုစိတ်များကို ဈာန်အပြားအားဖြင့် ကောက်ပြရသော်–

ပထမဈာန်စိတ်	=	၁၁–ပါး
ဒုတိယဈာန်စိတ်	=	၁၁–ပါး
တတိယဈာန်စိတ်	=	၁၁–ပါး
စတုတ္ထဈာန်စိတ်	=	၁၁–ပါး
ပဉ္စမဈာန်စိတ်	=	၂၃–ပါး
ပေါင်း ဈာန်စိတ်	=	၆၇–ပါး ဖြစ်ပါသည်။

(၂၀၁၆–ခုနှစ်)

(၁) အဘိဓမ္မာကို စတင်လေ့လာသူပုဂ္ဂိုလ်များ သိသင့်သိထိုက်သော အဘိဓမ္မာ၏အဓိပ္ပာယ်နှင့် အဘိဓမ္မာကျမ်းသရုပ်တို့ကို အစဉ်တကျ ဖော်ထုတ်ပြခဲ့ပါ။

အဘိဓမ္မာကို စတင်လေ့လာသူပုဂ္ဂိုလ်များ သိသင့်သိထိုက်သော အဘိဓမ္မာ၏အဓိပ္ပာယ်မှာ–

သုတ္တန္တဓမ္မထက် သာလွန် ထူးခြားသည့် ဓမ္မဖြစ်သောကြောင့် အဘိဓမ္မ (ဓမ္မထူး–ဓမ္မလွန်)ဟု ခေါ်ပါသည်။

<u>အဘိဓမ္မာကျမ်းသရုပ်တို့ကို အစဉ်တကျ ဖော်ထုတ်ပြရသော်–</u>

(၁) ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်း
(၂) ဝိဘင်းကျမ်း
(၃) ဓာတုကထာကျမ်း
(၄) ပုဂ္ဂလပညတ်ကျမ်း
(၅) ကထာဝတ္ထုကျမ်း
(၆) ယမိုက်ကျမ်း
(၇) ပဋ္ဌာန်းကျမ်း ဟူသော ၇–ကျမ်းဖြစ်ပါသည်။

(၂) **"စိတ်သည် လောကကြီးကို ဆောင်၏ ဟု ဆိုသည့်စကားအတိုင်း ပြိတ္တာဘုံ ပြိတ္တာဘဝသို့ ကျရောက်စေတတ်သော စိတ်တို့ကို ဖော်ပြ၍၊ ၎င်းစိတ်တို့ကို သင်္ခါရ/အသင်္ခါရအပြားအားဖြင့် နှစ်ပုံနှစ်စုပြုကာ ခွဲခြားဝေဖန်ခဲ့ပါ။**

"စိတ်သည် လောကကြီးကို ဆောင်၏"ဟု ဆိုသည့်စကားအတိုင်း ပြိတ္တာဘုံပြိတ္တာဘဝသို့ ကျရောက်စေတတ်သော စိတ်တို့ကို ဖော်ပြရသော်–

လောဘမူစိတ် ၈–ပါး ဖြစ်ပါသည်။

<u>၎င်းစိတ်တို့ကို သင်္ခါ ရ၊ အသင်္ခါရ အပြားအားဖြင့် နှစ်ဖို့ နှစ်စုပြုကာ ခွဲခြားဝေဖန်ရသော်–</u>

သောမနဿသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် သ–သင်္ခါရိက လောဘမူစိတ်	= ၁–ပါး
သောမနဿသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ် သ–သင်္ခါရိက လောဘမူစိတ်	= ၁–ပါး
ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် သ–သင်္ခါရိက လောဘမူစိတ်	= ၁–ပါး
ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ် သ–သင်္ခါရိက လောဘမူစိတ်	= ၁–ပါး
သောမနဿသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် အ–သင်္ခါရိက လောဘမူစိတ်	= ၁–ပါး
သောမနဿသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ် အ–သင်္ခါရိက လောဘမူစိတ်	= ၁–ပါး
ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် အ–သင်္ခါရိက လောဘမူစိတ်	= ၁–ပါး
ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ် အ–သင်္ခါရိက လောဘမူစိတ်	= ၁–ပါး

---

(၁) **ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်သူတော်စင်များ လက်ခံယုံကြည်ထားသော "ကောင်းတာလုပ်က ကောင်းကျိုးရ၏" ဟူသောစကား၌ ကောင်းကြောင်းတရားနှင့် ကောင်းကျိုးတရားများကို အကျဉ်းအကျယ်နည်းနှစ်သွယ်ဖြင့် စိတ်ပိုင်းကို ရှုမြင် သုံးသပ်လျက် ဖော်ပြပါ။**

[၂၀၀၂–ခုနှစ်၊ နံပါတ် ၂–အဖြေ၌ ကြည့်ပါ။]

---

(၂) **"သေရည်သောက်စား ပြုတုံငြားလည်း တစ်ပါးသူအား ထိပါးမငြိ ပြစ်မရှိ"ဟု ပြောဆိုသူ၏စကားကို ယုံကြည်လက်ခံကာ ပျော်ပျော်ကြီး ဝိုင်းဖွဲ့၍ သောက်စားယစ်မူး နှစ်သစ်ကူးနေကြသောသူတို့၏သန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ်သောစိတ်ကို အတိအကျ ဖော်ထုတ်ပြ၍၊ တကွဖြစ်ဖက်စေတသိက်တို့ကိုလည်း ဖော်ပြခဲ့ပါ။**

[၂၀၀၂–ခုနှစ်၊ နံပါတ် ၃–အဖြေ၌ ကြည့်ပါ။]

[၂၀၁၇–ခုနှစ်]

(၁) **အဘိဓမ္မာသုတေသီများ လေ့လာသင်ယူနေကြသည့် သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းကို အဘယ့်ကြောင့် အဘိဓမ္မတ္ထ–သင်္ဂဟကျမ်း"ဟု ခေါ်ဆိုရပါသနည်း၊ ရှင်းပြ၍၊ (က) အဘိဓမ္မတ္ထနှင့် (ခ) ပရမတ္ထတို့၏ အရကိုလည်း ကွဲပြားအောင် ကောက်ပြခဲ့ပါ။**

"အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟကျမ်း"ဟု ခေါ်ဆိုရသည်မှာ–

အဘိဓမ္မာ(၇)ကျမ်း၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်တို့ကို အကျဉ်းချုံး၍ ယူရာယူကြောင်းကျမ်း ဖြစ်ပါသည်။

(က) **အဘိဓမ္မတ္ထ =** ပရမတ္ထအားဖြင့် စိတ်၊ စေတသိက်၊ ရုပ်၊နိဗ္ဗာန်ဟု လေးပါးသာရှိသော်လည်း ရထိုက်သမျှ ရေတွက်လျှင် ပညတ်နှင့်တကွ ၅- ပါး ရှိပါသည်။

(ခ) **ပရမတ္ထ =** စိတ်၊ စေတသိက်၊ ရုပ်၊ နိဗ္ဗာန်အားဖြင့် ၄-ပါးသာ ရှိပါသည်။

---

(၂) မည်သူမျှမစေခိုင်းဘဲ လူသားတစ်ဦးအသက်ကို ရက်ရက်စက်စက် သတ်သူသန္တာန်၌ ဖြစ်သောစိတ်ကို အတိအကျဖော်ပြ၍၊ ယင်းလူသတ်မှု ကျူးလွန်မိအောင် မြစ်ဖျားခံသော မူလအခြေခံ အကြောင်းတရား(၂)ပါးကိုလည်း ထုတ်ပြခဲ့ပါ။

မည်သူမျှမစေခိုင်းဘဲ လူသားတစ်ဦးကိုအသက်ကို ရက်ရက်စက်စက်သတ်သူသန္တာန်၌ ဖြစ်သော စိတ်ကို အတိအကျဖော်ပြရသော်-

ဒေါမနဿသဟဂုတ်၊ ပဋိဃသမ္ပယုတ်၊ အ-သင်္ခါရိက ဒေါသမူစိတ် ဖြစ်ပါသည်။

ယင်းလူသတ်မှု ကျူးလွန်မိအောင် မြစ်ဖျားခံသော မူလအခြေခံ အကြောင်းတရား(၂)ပါးမှာ-

ဒေါသစေတသိက်နှင့် မောဟစေတသိက်တို့ ဖြစ်ပါသည်။

---

(၃) "သိပ်ချစ်လို့ စိတ်ညစ်ရသည်"ဟု ပြောဆိုသူသန္တာန်၌ ဖြစ်သောစိတ်ကို ဖော်ပြ၍၊ (က) ယုတ်မာဆိုးသွမ်း၊ လူသရမ်းတို့သန္တာန်၌သာ ဖြစ်သော လောကီစိတ်၊ (ခ) တင့်တယ် ကောင်းမြတ် သူတော်စိတ်ရှိသူတို့သန္တာန်၌သာ ဖြစ်သော လောကီစိတ်တို့ကိုလည်း အသီးသီး ဖြေဆိုခဲ့ပါ။

"သိပ်ချစ်လို့ စိတ်ညစ်ရသည်"ဟု ပြောဆိုသူသန္တာန်၌ ဖြစ်သောစိတ်မှာ-

လောဘမူစိတ်(၈)ပါးမှ (၁)ပါးပါး ဖြစ်ပါသည်။

(က) ယုတ်မာဆိုးသွမ်း လူသရမ်းတို့သန္တာန်၌သာ ဖြစ်သော လောကီစိတ်မှာ-

အကုသိုလ်စိတ်(၁၂)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

(ခ) တင့်တယ်ကောင်းမြတ် သူတော်စိတ်ရှိသူတို့သန္တာန်၌သာဖြစ်သော လောကီစိတ်တို့မှာ-

ကာမသောဘနစိတ်	=	၂၄-ပါး
ရူပါဝစရစိတ်	=	၁၅-ပါး
အရူပါဝစရစိတ်	=	၁၂-ပါး
ပေါင်း	=	၅၁-ပါး

---

(၄) သောတာပန်ဖြစ်ရန် အခြေခံသည့် သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် (၅)ပါးကို ရေတွက်ပြ၍၊ ယနေ့လူ့လောက၌ ပြောဆိုနေကြသည့် "စိတ်တစ်ခု ရုပ်ကိုးဆယ်"နှင့် "စိတ်တစ်ခုယုတ် ကိုးဆယ်" ဟူသော စကား နှစ်ရပ်တွင် မည်သည့်စကားရပ် မှန်ကန်ကြောင်း စိတ်အကျဉ်းသရုပ်ဖော်ထုတ်ရေတွက် ထောက်ထား လျက် အမှန်ရွေးချယ်ပေးခဲ့ပါ။

<u>**သောတာပန်ဖြစ်ရန် အခြေခံသည့် သောတာပတ္တိမဂ်စိတ်(၅)ပါးမှာ-**</u>

(၁) **ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ**တည်းဟူသော
စျာန်အင်္ဂါ(၅)ပါး နှင့်တကွဖြစ်သော သောတာပတ္တိမဂ် ပထမစျာန်စိတ် = ၁-ပါး

(၂) **ဝိစာရ၊ ပီတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ**တည်းဟူသော

စျာန်အင်္ဂါ (၄)ပါးနှင့်တကွ ဖြစ်သော သောတာပတ္တိမဂ် ဒုတိယစျာန်စိတ် = ၁-ပါး

(၃) **ပီတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ**တည်းဟူသော
စျာန်အင်္ဂါ (၃)ပါးနှင့်တကွ ဖြစ်သော သောတာပတ္တိမဂ် တတိယစျာန်စိတ် = ၁-ပါး

(၄) **သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ**တည်းဟူသော
စျာန်အင်္ဂါ (၄)ပါးနှင့်တကွ ဖြစ်သော သောတာပတ္တိမဂ် စတုတ္ထစျာန်စိတ် = ၁-ပါး

(၅) **ဥပေက္ခာ၊ ဧကဂ္ဂတာ**တည်းဟူသော
စျာန်အင်္ဂါ (၂)ပါးနှင့်တကွ ဖြစ်သော သောတာပတ္တိမဂ် ပဉ္စမစျာန်စိတ် = ၁-ပါး

ပေါင်း သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် = ၅-ပါး

"စိတ်တစ်ခု ရုပ်ကိုးဆယ်"နှင့် "စိတ်တစ်ခုယုတ် ကိုးဆယ်"ဟူသော စကားနှစ်ရပ်တွင် မည်သည့် စကားရပ် မှန်ကန်ကြောင်း စိတ်အကျဉ်းသရုပ်ဖော်ထုတ် ရေတွက်လျက် အမှန် ရွေးချယ် ပေးရသော်-

<u>စိတ်တို့သည် အကျဉ်းသရုပ်အားဖြင့် -</u>

ကာမာဝစရစိတ်	=	၅၄-ပါး
ရူပါဝစရစိတ်	=	၁၅-ပါး
အရူပါဝစရစိတ်	=	၁၂-ပါး
လောကုတ္တရာစိတ်(အကျဉ်း)	=	၈-ပါး
ပေါင်း စိတ်အကျဉ်း	=	၈၉-ပါး ရှိသောကြောင့်-

စိတ်ပေါင်း ၉၀-ထဲမှ တစ်ခုယုတ်လျော့နေသောစိတ်အကျဉ်း ၈၉-ပါးဟု သိစေလိုသော ကြောင့် "စိတ်တစ်ခုယုတ် ကိုးဆယ်"ဟူသောစကားသာ မှန်ပါသည်။

"စိတ်တစ်ခု ရုပ်ကိုးဆယ်"မမှန်ပါ။

==

[၂၀၁၈-ခုနှစ်]

(၁) "စိတ်သာရှင်စောဘုရားပေါ"ဟု ပြောဆိုတတ်ကြရာ ထိုစိတ်အကျယ်မည်မျှရှိသည်ကိုဘုံစဉ် အလိုက် ရေတွက်ပြ၍၊ (က) အကြောင်းစိတ်၊ (ခ) အကျိုးစိတ်တို့ကိုလည်း သချာမှုဖော်ပြပါ။

စိတ်အကျယ်မည်မျှရှိသည်ကို ဘုံစဉ်အလိုက် ရေတွက်ပုံ-

ကာမာဝစရစိတ်	=	၅၄-ပါး
ရူပါဝစရစိတ်	=	၁၅-ပါး
အရူပါဝစရစိတ်	=	၁၂-ပါး
လောကုတ္တရာစိတ်	=	၄၀-ပါး (အကျယ်)
ပေါင်းစိတ်အကျယ်	=	၁၂၁-ပါး ဖြစ်ပါသည်။

<u>**ယင်းစိတ်တို့တွင် -**</u>

(က) အကြောင်းစိတ်ပေါင်း	=	(အကျယ်) ၄၉-ပါး
(ခ) အကျိုးစိတ်ပေါင်း	=	(အကျယ်) ၅၂-ပါး

----

(၂) **ဘုရားရဟန္တာတို့၏ ပြုံးရယ်မှုကိုဖြစ်စေနိုင်သောစိတ်အမည်ကို ဖော်ပြ၍၊ ကာမဘုံသား ဥပေက္ခာသမားများ၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော ဝေဒနာသရုပ်ကိုလည်း သိသာရုံ ကောက်ပြပါ။**

ဘုရားရဟန္တာတို့၏ ပြုံးရယ်မှုကို ဖြစ်စေနိုင်သော စိတ်အမည်–

(အဟိတ်ကြိယာ) သောမနဿသဟဂုတ် ဟသိတုပ္ပါဒ်စိတ် ဖြစ်ပါသည်။

<u>**ကာမဘုံသား ဥပေက္ခာသမားများ၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော ဝေဒနာသရုပ်–**</u>

အကုသိုလ် ဥပေက္ခာ	=	၆–ပါး
အဟိတ် ဥပေက္ခာ	=	၁၄–ပါး
ကာမသောဘန ဥပေက္ခာ	=	၁၂–ပါး
ပေါင်း ကာမ ဥပေက္ခာ	=	၃၂–ပါး

---

(၃) **"မဂ်တရား ဖိုလ်တရား နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာတရားတော်မြတ်ကို ရရပါလို၏" ဟု ဆုတောင်းကြရာ (က) မဂ်တရား၊ (ခ) ဖိုလ်တရားတို့ကို သရုပ်ထုတ်ပြ၍၊ နိဗ္ဗာန်၏ သဘောကိုလည်း စစ်ကြောကာ အဖြေထုတ်ပြပါ။**

<u>**(က) မဂ်တရားသရုပ်–**</u>

		အကျဉ်း	**အကျယ်**
သောတာပတ္တိမဂ်စိတ်	=	၁–ပါး	၅–ပါး
သကဒါဂါမိမဂ်စိတ်	=	၁–ပါး	၅–ပါး
အနာဂါမိမဂ်စိတ်	=	၁–ပါး	၅–ပါး
အရဟတ္တမဂ်စိတ်	=	၁–ပါး	၅–ပါး
ပေါင်း မဂ်စိတ်	=	၄–ပါး(အကျဉ်း)	၂၀–ပါး(အကျယ်)

<u>**(ခ) ဖိုလ်တရားသရုပ်–**</u>

		အကျဉ်း	**အကျယ်**
သောတာပတ္တိ ဖိုလ်စိတ်	=	၁–ပါး	၅–ပါး
သကဒါဂါမိ ဖိုလ်စိတ်	=	၁–ပါး	၅–ပါး
အနာဂါမိ ဖိုလ်စိတ်	=	၁–ပါး	၅–ပါး
အရဟတ္တ ဖိုလ်စိတ်	=	၁–ပါး	၅–ပါး
ပေါင်း ဖိုလ်စိတ်	=	၄–ပါး(အကျဉ်း)	၂၀–ပါး(အကျယ်)

နိဗ္ဗာန်၏ သဘော = တဏှာကုန်ခန်းခြင်းသဘော၊ ဒုက္ခခပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းခြင်း သဘောတရား။

[၂၀၁၉–ခုနှစ်]

(၁) **စိတ်၏သဘောကို အဘိဓမ္မာလေ့လာသူများပီပီ စစ်ကြောဖြေဆိုရန်၊ စိတ်အကျယ်(၁၂၁)ပါးတို့တွင် အာလမ္ဗဏဘေဒစိတ် မည်မျှရှိသည်ကို ဇာတ်အားဖြင့် သဘောတူရာ ပေါင်းစပ်ကာ ရေတွက်ပြပါ။**

စိတ်၏သဘောကို အဘိဓမ္မာလေ့လာသူများပီပီ စစ်ကြောဖြေဆိုရသော်–

စိတ်သည်အာရုံကို ရအောင် ယူနိုင်ခြင်းဖြင့် သိတတ်သောသဘော၊ ဆန်းကြယ်သော သဘောရှိပါသည်။

စိတ်အကျယ်(၁၂၁)ပါးတို့တွင် အာလမ္ဗဏဘေဒစိတ် = အရူပါဝစရစိတ်(၁၂)ပါးကို-
ဇာတ်အားဖြင့် သဘောတူရာ ပေါင်းစပ်ကာ ရေတွက်ပြရသော်-

ကုသိုလ်စိတ်	=	၄-ပါး
ဝိပါက်စိတ်	=	၄-ပါး
ကြိယာစိတ်	=	၄-ပါး
ပေါင်း အရူပါဝစရစိတ်	=	၁၂-ပါး ဖြစ်ပါသည်။

---

(၂) **ချစ်သူကို လွမ်းဆွတ်တမ်းတ သတိရသဖြင့် "မြင်လည်း ဒီစိတ်၊ စားလည်း ဒီစိတ်"ဟု ပြောတတ်ကြရာ ထိုစကား မှန်/မမှန် အဘိဓမ္မာ အမြင်ဖြင့် ဖြေရှင်း၍၊ အကျဉ်းကို အကျယ်ချဲ့ ပိုထွက်မလာသောစိတ်တို့ကိုလည်း အဘိဓမ္မာသရုပ်ဖြင့် အဖြေထုတ်ပြပါ။**

မြင်သောစိတ် = ကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်
စားသောစိတ် = ကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဇိဝှါဝိညာဏ်စိတ်

သို့ဖြစ်၍- ချစ်သူကို လွမ်းဆွတ်တမ်းတသတိရသဖြင့် "မြင်လည်း ဒီစိတ်၊ စားလည်းဒီစိတ်" ဟု စိတ်တစ်ခုတည်းအနေဖြင့် ပြောဆိုသော ထိုစကား မမှန်ပါ။

<u>အကျဉ်းကို အကျယ်ချဲ့ ပိုထွက်မလာသောစိတ်တို့မှာ-</u>

[၂၀၁၃- ခုနှစ် နံပါတ် (၃) တွင်ကြည့်ပါ]

---

(၃) **မိမိအိမ်တွင် ကိုးကွယ်ထားသောမြတ်စွာဘုရားအား အကျိုးသိမြင်ဉာဏ်နှင့် ယှဉ်၍ နေ့စဉ် ရှိခိုးကြသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့အား ဖြစ်ခွင့်ရှိသမျှ မဟာကုသိုလ်စိတ်တို့ကို တစ်ပါးစီဖော်ပြ၍၊အရူပါဝစရစိတ်တို့ကို အဘယ်ကြောင့် အဘယ်ဝေဒနာ အဘယ်ဈာန်၌ ထည့်သွင်းရမည်ကိုလည်း ဖြေဆိုပါ။**

မိမိအိမ်တွင် ကိုးကွယ်ထားသော မြတ်စွာဘုရားအား အကျိုးသိမြင်ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်၍ နေ့စဉ် ရှိခိုးကြသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့အား ဖြစ်ခွင့်ရှိသမျှ မဟာကုသိုလ်စိတ်တို့ကိုတစ်ပါးစီဖော်ပြရသော်-

(၁) သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အ-သင်္ခါရိက မဟာကုသိုလ်စိတ်	= ၁-ပါး
(၂) သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် သ-သင်္ခါရိက မဟာကုသိုလ်စိတ်	= ၁-ပါး
(၃) ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အ-သင်္ခါရိက မဟာကုသိုလ်စိတ်	= ၁-ပါး
(၄) ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် သ-သင်္ခါရိက မဟာကုသိုလ်စိတ်	= ၁-ပါး
ပေါင်း မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်	= ၄-ပါး

<u>အရူပါဝစရစိတ်သည်</u> - ဥပေက္ခာ၊ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၂-ပါးနှင့်ယှဉ်၍ ရူပါဝစရ ပဉ္စမဈာန်နှင့် ဈာန်အင်္ဂါချင်းတူသောကြောင့် -

ဈာန်အားဖြင့်	=	ပဉ္စမဈာန်
ဝေဒနာအားဖြင့်	=	ဥပေက္ခာဝေဒနာ၌ ထည့်သွင်းရေတွက်ရပါမည်။

[၂၀၂၀ - ခုနှစ်] စာမေးပွဲ မကျင်းပ ဖြစ်ပါ။

[၂၀၂၁ ခုနှစ်]

(၁) **"ထုတ်ပြန် အကြောင်သမားတွေမို့ တောင်သွားကြ သူထက်"ဟု ဆိုးမစကားရှိရာ ပရမတ်ပြန် အကြောင် သမားများမဖြစ်ရလေအောင် သိထားရမည့် ပရမတ္ထတရားများကို ရေတွက်၍၊ လူ၌ဖြစ်သော အကုသိုလ်စိတ်တို့တွင် (က) ဒေါသကြောင့်ဖြစ်သောစိတ်၊ (ခ) မောဟကြောင့်ဖြစ်သောစိတ် တို့ကိုလည်း တစ်ခုစီ ထုတ်ပြပါ။**

"ပရမတ်ပြန် အကြောင်သမားတွေမို့ ထောင်လွှားကြ သူ့ထက်ငါ"ဟု ဆိုးမစကားရှိရာ ပရမတ်ပြန် အကြောင်သမားများ မဖြစ်ရလေအောင် သိထားရမည့် ပရမတ္ထတရားများမှာ-

စိတ်၊ စေတသိက်၊ ရုပ်နှင့် နိဗ္ဗာန်တို့ဖြစ်ပါသည်။

<u>(က) ဒေါသကြောင့် ဖြစ်သောစိတ်-</u>

ဒေါမနဿသဟဂုတ်၊ ပဋိဃသမ္ပယုတ်၊ အသင်္ခါရိက ဒေါသမူစိတ် ၁-ပါး၊
ဒေါမနဿသဟဂုတ်၊ ပဋိဃသမ္ပယုတ်၊ သသင်္ခါရိက ဒေါသမူစိတ် ၁-ပါး။

<u>(ခ) မောဟကြောင့် ဖြစ်သောစိတ်-</u>

ဥပေက္ခာသဟဂုတ်၊ ဝိစိကိစ္ဆာသမ္ပယုတ်၊ မောဟမူစိတ် ၁-ပါး။
ဥပေက္ခာသဟဂုတ်၊ ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ်၊ မောဟမူစိတ် ၁-ပါး။

---

(၂) **စာဖြေရှင်တို့နေထိုင်ရာ ဘုံ၌ာန၌ ရနိုင်သောစိတ်တို့ကို အကျဉ်းအားဖြင့် ရေတွက်ပြ၍၊သံဃာတော်များ ကြွလာသည်ကို မြင်ရာ၌ ကုသိုလ်ရသည်ဟူသော အသိဖြင့် လက်အုပ်ချီကာ မတ်တပ်ရပ်နေသူ၌ ရနိုင်သော ကုသိုလ်စိတ်တို့ကို တစ်ခုစီ ရွေးချယ်ပြပါ။**

<u>စာဖြေရှင်တို့နေထိုင်ရာ ဘုံ၌ာန၌ ရနိုင်သောစိတ်အကျဉ်း-</u>

အကုသိုလ်စိတ်	=	၁၂-ပါး
အဟိတ်စိတ်	=	၁၈-ပါး
ကာမသောဘနစိတ်	=	၂၄-ပါး
ပေါင်း ကာမာဝစရစိတ်	=	၅၄-ပါး

သံဃာတော်များ ကြွလာသည်ကို မြင်ရာ၌ ကုသိုလ်ရသည်ဟူသော အသိဖြင့်လက်အုပ်ချီကာ မတ်တပ်ရပ်နေသူ၌ ရနိုင်သော ကုသိုလ်စိတ်မှာ-

မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ပါးမှ တစ်ပါးပါး။

[၂၀၁၉-ခုနှစ်၊ နံပါတ် ၃-အဖြေ၌ ကြည့်ပါ။]

---

(၃) **အရူပါဝစရစိတ်ကို ဈာန်ငါးပါးတို့တွင် အဘယ့်ကြောင့် အဘယ်ဈာန်၌ ထည့်သွင်းသည်ကို လမ်းညွှန်ပြ၍၊ လောကီနယ်ပယ်မှ အလွတ်ဖြစ်သောစိတ်သည် အကျယ်အားဖြင့် မည်မျှရှိသည်ကိုဈာန်အားဖြင့် ဝေဖန်ပြပါ။**

<u>အရူပါဝစရစိတ်တို့သည် -</u>

ရူပပဉ္စမဈာန်တို့နှင့် ဥပေက္ခာ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ (၂)ပါးခြင်းတူသောကြောင့် ပဉ္စမဈာန်၌ သွင်းယူအပ်၏။

<u>**လောကီမှ အလွတ်ဖြစ်သော စိတ်အကျယ် (၄၀) ရှိပါသည်။ ဈာန်အားဖြင့် ဝေဖန်ရလျှင် -**</u>

ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ(၅)ပါးနှင့်တကွဖြစ်၍-

ပထမဈာန်နှင့်ယှဉ်သော လောကုတ္တရာစိတ် = ၈-ပါး

<u>**ဤသို့ ဈာန်အင်္ဂါလျော့၍-**</u>

ဒုတိယဈာန်နှင့်ယှဉ်သော လောကုတ္တရာစိတ်	= ၈-ပါး
တတိယဈာန်နှင့်ယှဉ်သော လောကုတ္တရာစိတ်	= ၈-ပါး
စတုတ္ထဈာန်နှင့်ယှဉ်သော လောကုတ္တရာစိတ်	= ၈-ပါး
ပဉ္စမဈာန်နှင့်ယှဉ်သော လောကုတ္တရာစိတ်	= ၈-ပါး
ပေါင်း လောကုတ္တရာစိတ်အကျယ်	= ၄၀-ပါး ဖြစ်၏။

===

[၂၀၂၂- ခုနှစ်]

(၁) **ဘုံအပြားအားဖြင့် စိတ်အမည် ၄-မျိုးကို အဓိပ္ပါယ်နှင့်တကွ ဖော်ပြခဲ့ပါ။**

ဘုံအပြားအားဖြင့် စိတ်အမည် ၄-မျိုးကို အဓိပ္ပါယ်နှင့်တကွ ဖော်ပြရလျှင်-

၁။ ကာမ (၁၁)ဘုံ၌ များသောအားဖြင့် ကျင်လည်တတ်, ဖြစ်တတ်သောစိတ်သည် **ကာမာဝစရစိတ်** မည်၏။

၂။ အသညသတ်ကြဉ် ရူပ(၁၅)ဘုံ၌ များသောအားဖြင့်ကျင်လည်တတ်, ဖြစ်တတ်သော စိတ်သည် **ရူပါဝစရစိတ်** မည်၏။

၃။ အရူပ (၄)ဘုံ၌ များသောအားဖြင့် ကျင်လည်တတ်, ဖြစ်တတ်သောစိတ်သည် **အရူပါဝစရစိတ်** မည်၏။

၄။ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာဟုဆိုအပ်သော သင်္ခါရလောကမှ အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံမဟုတ်မူ၍ ထွက်မြောက်ဆဲ, ထွက်မြောက်ပြီးဖြစ်သောကြောင့် **လောကုတ္တရာစိတ်** မည်၏။

---

(၂) **အောက်ပါအမည်များ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ဖြေဆိုခဲ့ပါ-**

(က) သဟဂုတ်စိတ် **(ခ) သမ္ပယုတ်စိတ်** **(ဂ) ဝိပ္ပယုတ်စိတ်**
(ဃ) အ,သင်္ခါရိကစိတ် **(င) သ, သင်္ခါရိကစိတ်**

<u>**(က) သဟဂုတ်စိတ်**</u> **=** ကာမာဝစရစိတ် (၅၄) ပါး၊

<u>**(ခ) သမ္ပယုတ်စိတ်**</u>

ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ်	- ၄ ပါး၊
ပဋိဃသမ္ပယုတ်စိတ်	- ၂ ပါး၊
ဝိစိကိစ္ဆာသမ္ပယုတ်စိတ်	- ၁ ပါး၊
ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ်စိတ်	- ၁ ပါး၊
ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်	- ၁၂ ပါး၊
သမ္ပယုတ်စိတ်ပေါင်း	- ၂၀ ပါး၊

<u>**(ဂ) ဝိပ္ပယုတ်စိတ်**</u>

ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ်	- ၄ ပါး၊
ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ်	- ၁၂ ပါး၊
ဝိပ္ပယုတ်စိတ်ပေါင်း	- ၁၆ ပါး၊

<u>(ဃ) အ,သင်္ခါရိကစိတ်</u>		<u>(ဃ) သ,သင်္ခါရိကစိတ်</u>	
အကုသိုလ် အသင်္ခါရိကစိတ်	- ၅ ပါး၊	အကုသိုလ် သသင်္ခါရိကစိတ်	- ၅ ပါး၊
ကာမသောဘန အသင်္ခါရိကစိတ်	- ၁၂ ပါး၊	ကာမသောဘန သသင်္ခါရိကစိတ်	- ၁၂ ပါး၊
ပေါင်း အသင်္ခါရိကစိတ်	- ၁၇ ပါး၊	ပေါင်း အသင်္ခါရိကစိတ်	- ၁၇ ပါး၊

---

(၃) စိတ်အကျယ် ၁၂၁-ပါးကို ဇာတိဘေဒနည်း၊ ဘူမိဘေဒနည်းအားဖြင့် ဖြေဆိုပြခဲ့ပါ။

<u>စိတ်အကျယ် ၁၂၁-ပါးကို ဇာတိဘေဒနည်း၊</u>

အကုသိုလ်စိတ်	=	၁၂-ပါး
ကုသိုလ်စိတ်	=	၃၇-ပါး
ဝိပါက်စိတ်	=	၅၂-ပါး
ကြိယာစိတ်	=	၂၀-ပါး
ပေါင်း စိတ်အကျယ်	=	၁၂၁-ပါး တို့ ဖြစ်ပါသည်။

<u>စိတ်အကျယ် ၁၂၁-ပါးကို ဘူမိဘေဒနည်း</u>

ကာမာဝစရစိတ်	=	၅၄-ပါး
ရူပါဝစရစိတ်	=	၁၅-ပါး
အရူပါဝစရစိတ်	=	၁၂-ပါး
လောကုတ္တရာစိတ်	=	၄၀-ပါး (အကျယ်)
ပေါင်းစိတ်အကျယ်	=	၁၂၁-ပါး ဖြစ်ပါသည်။

===

[၂၀၂၃- ခုနှစ်]

၁။ အဘယ့်ကြောင့် 'ပရမတ်'ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သည်ကို ဖြေဆို၍၊ အဟိတ်စိတ်၏ အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်း ဖြေဆိုပြပါ။

<u>'ပရမတ်' အဓိပ္ပါယ်</u>

မဖေါက်မပြန် မှန်ကန် တည့်မတ်မြတ်သောသဘောရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊မြတ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်၏ အာရုံဖြစ်သော ကြောင့်လည်းကောင်း ပရမတ်ခေါ်ပါသည်။

<u>အဟိတ်စိတ်၏ အဓိပ္ပါယ်</u>

ယှဉ်ဖေါ်ယှဉ်ဖက် သမ္ပယုတ်ဟိတ်မရှိသောကြောင့် အဟိတ်စိတ်ခေါ်ရပါသည်။

၂။ ခွန်အားကြီးမား လွန်စွာစား၍ များပြားရန်ဆောင် ဆင်ပြောင်ကြီးနှင့်တူသော စိတ်ကို ဖော်ပြ၍၊ အဘိညာဉ်ဒွေးအမည်ရသော စိတ်တို့ကိုလည်း ပြည့်စုံစွာ ရေးသားပါ။

ဆင်ပြောင်ကြီးနှင့်တူသောစိတ်ဆိုသည်မှာ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်၏ ရှေ့သွားဖြစ်သော <u>မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်</u> ကိုခေါ်ပါသည်။

ရူပါဝစရကုသိုလ်ပဉ္စမဈာန်စိတ်သည် ကုသိုလ်အဘိညာဉ်၊ ရူပါဝစရ ကြိယာပဉ္စမဈာန် စိတ်သည် ကြိယာအဘိညာဉ်၊ ထိုစိတ်နှစ်ပါး ပေါင်းသည်(အထူးသိစွမ်းနိုင်သော ရူပပဉ္စမဈာန်ဇော) များဖြစ်သောကြောင့် "အဘိညာဉ်ဒွေ" ဟုခေါ်၏။

၃။ လောကုတ္တရာစိတ် အကျယ်(၄၀)ကို အကျဉ်းနည်းအားဖြင့် ရေတွက်ပြ၍၊ ပထမဈာန်စိတ် (၁၁)ပါးကို လည်းမမှားရအောင် ထုတ်ဆောင်ပြပါ။

လောကုတ္တရာစိတ် အကျယ်(၄၀)ကို အကျဉ်းနည်းအားဖြင့် ရေတွက်ပြရသော်–

ပထမဈာန် လောကုတ္တရာစိတ် – ၈ပါး
ဒုတိယဈာန် လောကုတ္တရာစိတ် – ၈ပါး
တတိယဈာန်လောကုတ္တရာစိတ် – ၈ပါး
စတုတ္ထဈာန် လောကုတ္တရာစိတ် – ၈ပါး
ပဉ္စမဈာန် လောကုတ္တရာစိတ် – ၈ပါး
ပေါင်း–လောကုတ္တရာစိတ်အကျယ် –(၄၀)ပါး။

ပထမဈာန်စိတ် (၁၁)ပါးကိုရေတွက်ပြခြင်း–

ဝိတက်, ဝိစာရ, ပီတိ, သုခ, ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ(၅)ပါးနှင့် တကွဖြစ်သော– လောကီ ပထမဈာန် ကုသိုလ်စိတ် –၁ပါး၊ ဝိပါက်စိတ်–၁ပါး၊ ကြိယာစိတ်–၁ပါး ပေါင်း (၃)ပါးနှင့် လောကုတ္တရာ ပထမဈာန် စိတ် (၈)ပါး ပေါင်း ပထမဈာန်စိတ်(၁၁)ပါးဖြစ်ပါသည်။

===

[၂၀၂၄– ခုနှစ်]

၁။ ဖောက်ပြန်မှုစုံ လောကဘုံဝယ် မဖောက်ပြန် မပြောင်းလဲသော သဘောတရားများကို အဓိပ္ပါယ်နှင့် တကွဖော်ပြ၍၊ အကုသိုလ်စိတ်တို့တွင် ဥပေက္ခာဝေဒနာဖြစ်သော စိတ်တို့ကိုလည်း သရုပ်ထုတ်ကာ ရေတွက်ပြခဲ့ပါ။

မဖောက်ပြန် မပြောင်းလဲသော သဘောတရားများမှာ–––

၁။ စိတ်(၈၉)ပါး = အာရုံကိုသိတတ်သောသဘောတရား။
၂။ စေတသိက် (၅၂)ပါး = စိတ်၌မှီတွယ် စိတ်ကိုခြယ်လှယ်တတ်သော သဘောတရား။
၃။ ရုပ်(၂၈)ပါး = အပူအအေးစသော ဆန့်ကျင့်ဖက် အကြောင်းတရားတို့ကြောင့် ရှေ့အစဉ်နှင့် နောက်အစဉ်မတူအောင် ပြောင်းလဲဖေါက်ပြန် တတ်သောတရား။
၄။ နိဗ္ဗါန် = တဏှာ ကုန်ခန်းခြင်းသဘော၊ ဒုက္ခခပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းခြင်း သဘောတရား။

အကုသိုလ် စိတ်တို့တွင် ဥပေက္ခာဝေဒနာဖြစ်သော စိတ်တို့ကို သရုပ်ထုတ်ကာ ရေတွက်ပြရလျှင်–

၁။ ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက လောဘမူစိတ် – ၁ ပါး။
၂။ ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် သသင်္ခါရိက လောဘမူစိတ် – ၁ ပါး။
၃။ ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက လောဘမူစိတ် – ၁ ပါး။

၄။ ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ် သသင်္ခါရိက လောဘမူစိတ် – ၁ ပါး။
၅။ ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဝိစိကိစ္ဆာသမ္ပယုတ် မောဟမူစိတ် – ၁ ပါး။
၆။ ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဥဒ္ဒစ္စသမ္ပယုတ် မောဟမူစိတ် –၁ ပါး အားဖြင့်(၆)ပါး ဖြစ် ပါသည်။

၂။ ယခုဖြေဆိုနေသော အဘိဓမ္မာစာမေးပွဲကို မည်သူမျှ မတိုက်တွန်းရဘဲ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ဖြေဆိုနေသောစာဖြေသူတို့၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော ကုသိုလ်စိတ်တို့ကို ရေတွက်ပြ၍၊ အကြောင်း, အကျိုးမှ လွတ်သောကာမာဝစရသောဘနစိတ်တို့ကိုလည်း သရုပ်ထုတ်ကာ ရေတွက်ပြခဲ့ပါ။

ယခုဖြေဆိုနေသော အဘိဓမ္မာစာမေးပွဲကို မည်သူမျှ မတိုက်တွန်းရဘဲ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ဖြေဆိုနေသောစာဖြေသူတို့၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော ကုသိုလ်စိတ်မှာ--

၁။သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက မဟာကုသိုလ်စိတ်(၁)ပါး။
၂။သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏဝိပ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက မဟာကုသိုလ်စိတ်(၁)ပါး။

အကြောင်း, အကျိုးမှလွတ်သော ကာမာဝစရသောဘနစိတ်တို့ကိုလည်း သရုပ်ထုတ်ကာ ရေတွက်ပြ ရလျှင်--

၁။ သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက မဟာကြိယာစိတ်(၁)ပါး။
၂။ သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် သသင်္ခါရိက မဟာကြိယာစိတ်(၁)ပါး။
၃။ သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏဝိပ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက မဟာကြိယာစိတ်(၁)ပါး။
၄။သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏဝိပ္ပယုတ် သသင်္ခါရိက မဟာကြိယာစိတ်(၁)ပါး။
၅ ။ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက မဟာကြိယာစိတ်(၁)ပါး။
၆။ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် သသင်္ခါရိက မဟာကြိယာစိတ်(၁)ပါး။
၇။ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဉာဏဝိပ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက မဟာကြိယာစိတ်(၁)ပါး။
၈။ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဉာဏဝိပ္ပယုတ် သသင်္ခါရိက မဟာကြိယာစိတ်(၁)ပါး အားဖြင့် – မဟာကြိယာ စိတ်**(၈)**ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၃။ ရူပဘုံ၌ ကျင်လည်တတ် ဖြစ်တတ်သော ဈာန်အင်္ဂါနှစ်ပါးနှင့်ယှဉ်သော စိတ်တို့ကို ရေတွက်ပြ၍၊ ရူပါဝစရစိတ်(၅)ပါးစီ ပြားရခြင်းအကြောင်းကိုလည်း ရေးသားဖြေဆိုခဲ့ပါ။

ရူပဘုံ၌ ကျင်လည်တတ် ဖြစ်တတ်သော ဈာန်အင်္ဂါနှစ်ပါးနှင့်ယှဉ်သော စိတ်တို့ကို ရေတွက်ပြလျှင်–

- သုခ, ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ (၂) ပါးနှင့်ယှဉ်သော စတုတ္ထဈာန် –
  (ကုသိုလ်၊ ဝိပါက်၊ကြိယာ) စိတ် **၃**–ပါး။
- ဥပေက္ခာ ၊ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ(၂)နှင့် ယှဉ်သော ပဉ္စမဈာန်–
  (ကုသိုလ်၊ ဝိပါက်၊ ကြိယာ)စိတ်**၃**–ပါး အားဖြင့် (၆)ပါးဖြစ်ပါသည်။

<u>ရူပါဝစရစိတ်(၅)ပါးစီ ပြားရခြင်းအကြောင်းမှာ –</u>

ဈာန်အင်္ဂါ ၅–ပါးရှိသော ပထမဈာန်စိတ်
ဈာန်အင်္ဂါ ၄–ပါးရှိသော ဒုတိယဈာန်စိတ်
ဈာန်အင်္ဂါ ၃–ပါးရှိသော တတိယဈာန်စိတ်

ဈာန်အင်္ဂါ ၂-ပါးရှိသော စတုတ္ထဈာန်စိတ်
ဈာန်အင်္ဂါ ၂-ပါးရှိသော ပဉ္စမဈာန်စိတ်
ဤသို့ ဈာန်အင်္ဂါ ယှဉ်ပုံ(၅)မျိုးပြားသောကြောင့် ရူပါဝစရစိတ် ၅-ပါးပြားရပါသည်။

၄။ လောကမှ ထွက်မြောက်တတ်သော အကြောင်းတရားတို့ကို အကျဉ်းအားဖြင့် ရေတွက်ပြ၍၊ ယင်းအကြောင်း တရားတို့၏အပါး(၂၀)ဖြစ်လာပုံကိုလည်း ဖြေဆိုခဲ့ပါ။

လောကမှ ထွက်မြောက်တတ်သော အကြောင်းတရားတို့ကို အကျဉ်းအားဖြင့် ရေတွက်ပြရလျှင်-

၁။ သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် -၁ ပါး၊
၂။ သကဒါဂါမိ မဂ်စိတ် -၁ ပါး၊
၃။ အနာဂါမိမဂ်စိတ် -၁ ပါး၊
၄။ အရဟတ္တမဂ်စိတ် -၁ ပါး၊ တို့ဖြစ်ပါသည်။

ယင်းအကြောင်း တရားတို့၏အပါး(၂၀)ဖြစ်လာပုံ

ပထမဈာန်နှင့် ယှဉ်သော မဂ် (၄)ပါး
ဒုတိယဈာန်နှင့် ယှဉ်သော မဂ် (၄)ပါး
တတိယဈာန်နှင့် ယှဉ်သော မဂ် (၄)ပါး
စတုတ္ထဈာန်နှင့် ယှဉ်သော မဂ် (၄)ပါး
ပဉ္စမဈာန်နှင့် ယှဉ်သော မဂ် (၄)ပါး

ဤသို့ မဂ်စိတ်(၄)ပါးကို ဈာန်(၅)မျိုးနှင့် မြောက်ပွါးခြင်းဖြင့် အပါး(၂၀) ဖြစ်လာရပါသည်။

၂၀၀၀-ခုနှစ်မှ ၂၀၂၄-ခုနှစ် အထိ
သာသနာရေးဦးစီးဌာန အဘိဓမ္မာ (ရိုးရိုး)ပထမဆင့် "စိတ်ပိုင်း"
မေးခွန်းဟောင်းများ နှင့် အဖြေ များပြီး၏